

ВЕСЕЛКА

К.С. Кожухар, Т.Г. Суфтіна, О.М. Черевченко

Підручник з української мови
та читання для 1-го класу

(за редакцією К.С. Кожухар)

CZU 373.3.016:811.161.2 (075.2)
K 589

Elaborat în baza curriculumului disciplinar în vigoare și aprobat prin Ordinul ministrului educației (nr. 639 din 8 iulie 2010). Editat din mijloacele financiare bugetare.

Comisia de evaluare: *Albina Liușnivsika*, prof. școlar, grad didactic doi, Liceul Teoretic „B.Z. Hertlea”, mun. Chișinău; *Svetlana Musteață*, prof. școlar, grad didactic doi, Liceul Teoretic „Ivan Neciui-Levițki”, mun. Chișinău

Recenzenți: *Svetlana Gribovsika*, Liceul Teoretic „Taras Șevcenko”, Briceni; *Ludmila Petighina*, Liceul Teoretic „Petru Movilă”, Chișinău

Recenzent extern: *Larisa Palamar*, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea „Taras Șevcenko”, Kiev, Ucraina

Coordonator: *Ala Nikitcenko*

Redactor: *Ludmila Rokițika*

Responsabil de ediție: *Larisa Dohotaru*

Corectori: *Tatiana Bolgar, Mariana Belenciuc*

Redactor tehnic: *Nina Duduciuc*

Pictor: *Ana Evtușenko*

Machetare computerizată: *Vlad Gonciar, Anatol Andrițchi*

Copertă, concepție grafică și procesare imagini: *Vlad Gonciar*

În această ediție sunt incluse opere ale scriitorilor de limba română, traduse de I. Țarinnii, A. Miastkivskii, T. Kolomiț, P. Zasenکو, V. Vozniuk, unele texte din revistele „Maleatko”, „Barvinok” și din anuarul „Kalendarik-doșkolearik”.

Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința,

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27;

e-mail: prini_stiinta@yahoo.com; prini@stiinta.asm.md;

www.editurastiinta.md

DIFUZARE:

Î.M. Societatea de Distribuție a Cărții PRO-NOI,

str. Alba-Iulia, nr. 75, bloc Q; MD-2071, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+373 22) 51-68-17; fax: (+373 22) 58-02-68;

e-mail: info@pronoi.md; www.pronoi.md

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice Știința.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Кожухар К.С.

Веселка: Підручник з української мови та читання для 1-го класу / К.С. Кожухар, Т.Г. Суфтіна, О.М. Черевченко; Min. Educației, Culturii și Cercetării al Rep. Moldova. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2018 (Tipografia „BALACRON” SRL). – 192 p.

Editat din mijloacele financiare bugetare.

ISBN 978-9975-85-119-0

373.3.016:811.161.2 (075.2)

© K. Kожухар, T. Суфтіна, O. Черевченко. 2002, 2010, 2018

© Desene: Ana Evtușenko. 2002, 2010

© Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința. 2002, 2010, 2018

ISBN 978-9975-85-119-0

БУКВАР

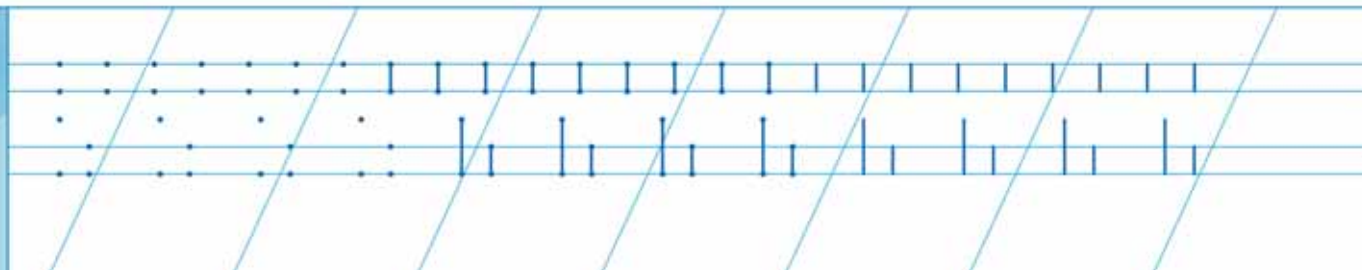
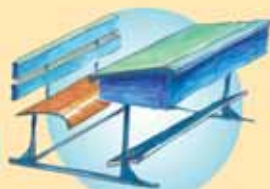

└ , _ _ .

└ _ . └ , _ _ .

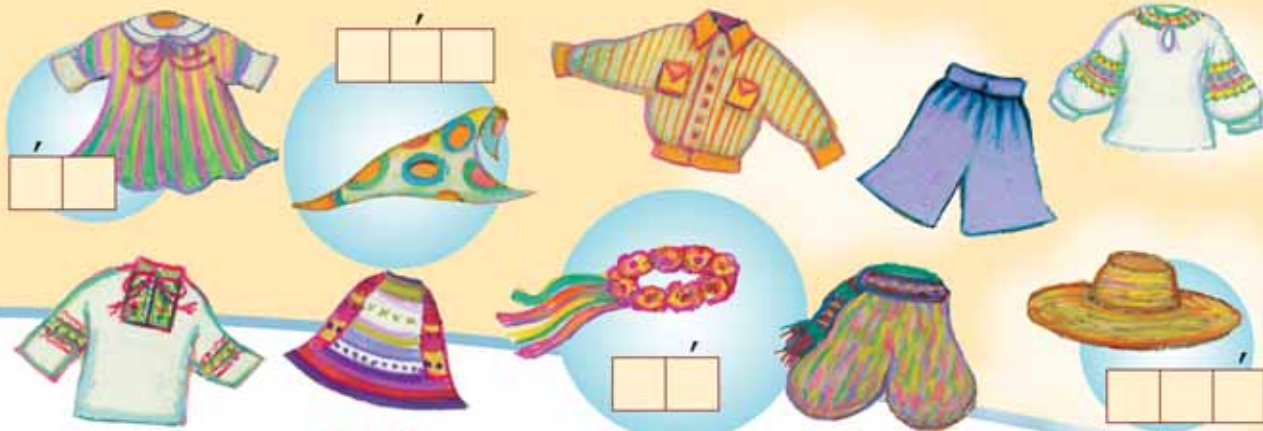
_____ . _____ . _____ .

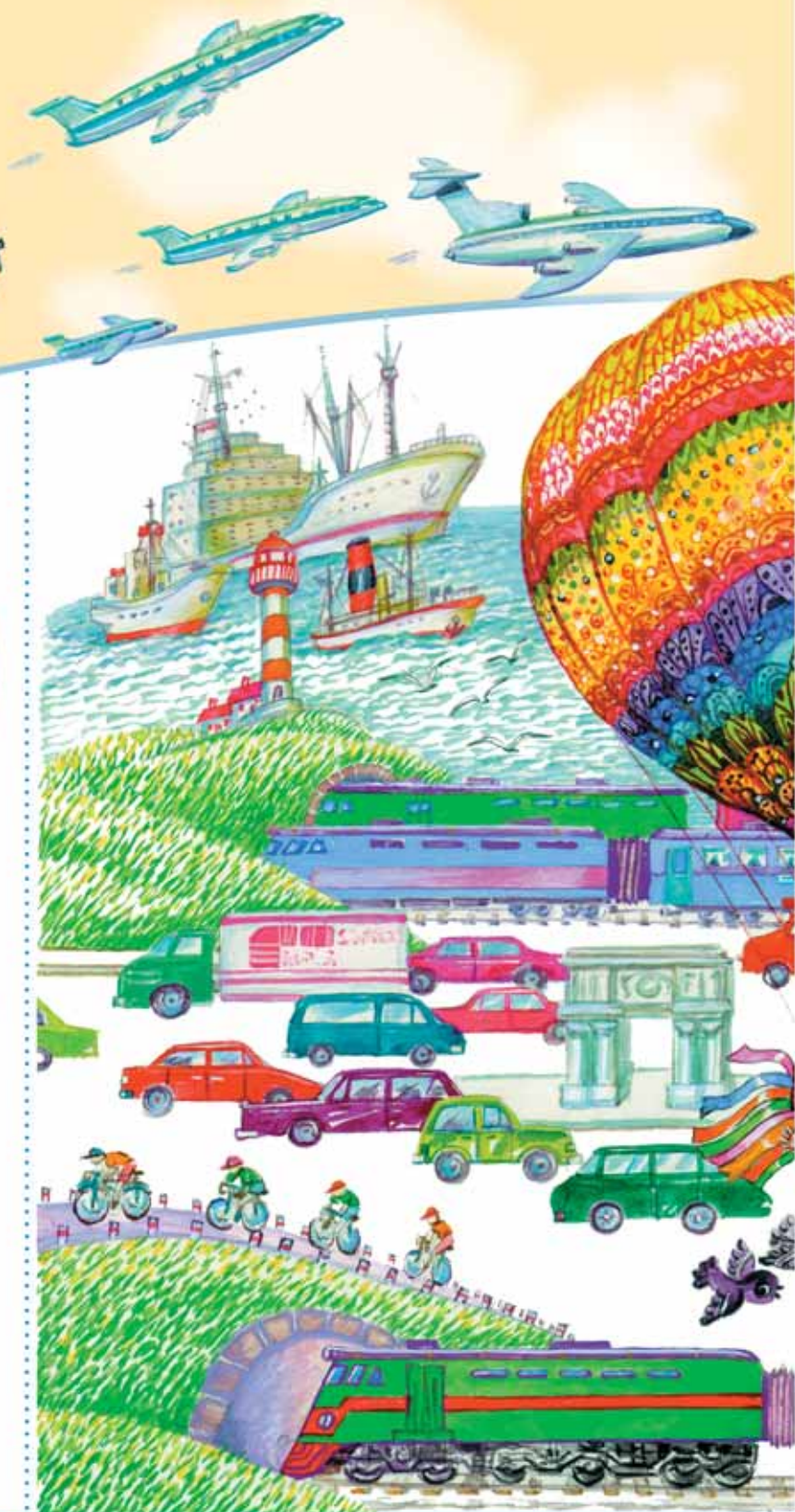
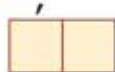

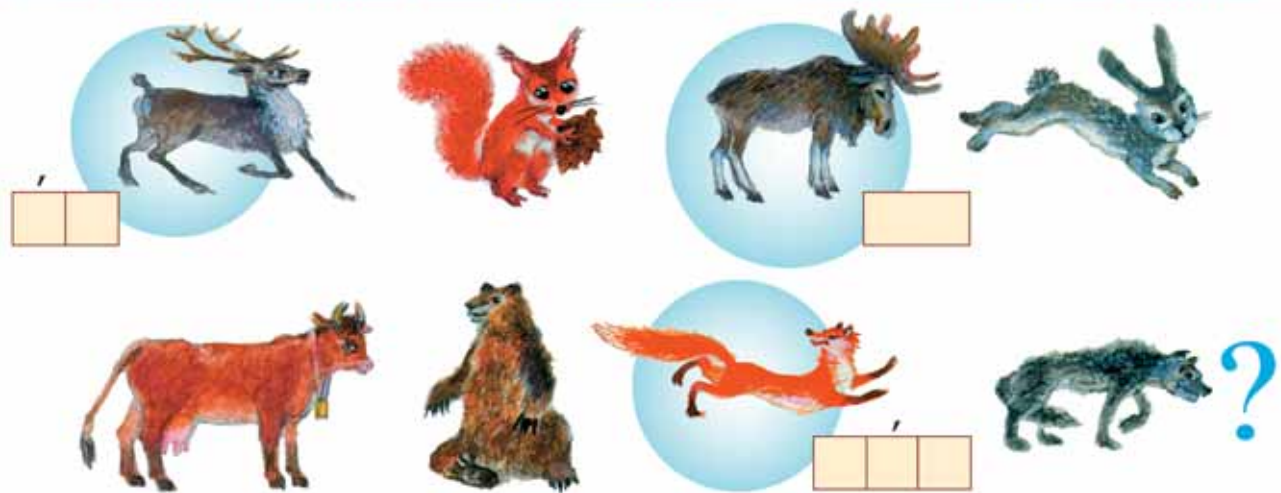
_____ . _____ . _____ .

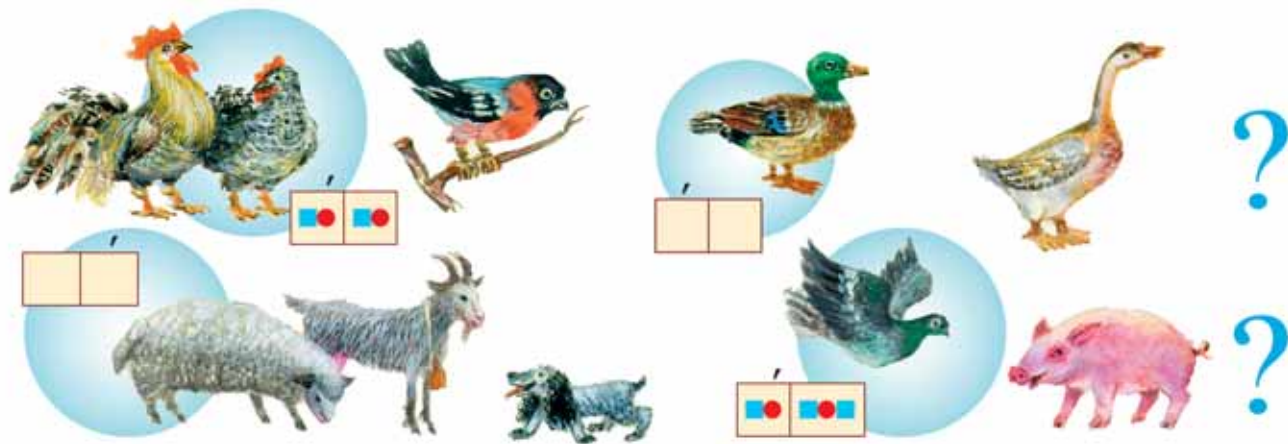

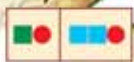

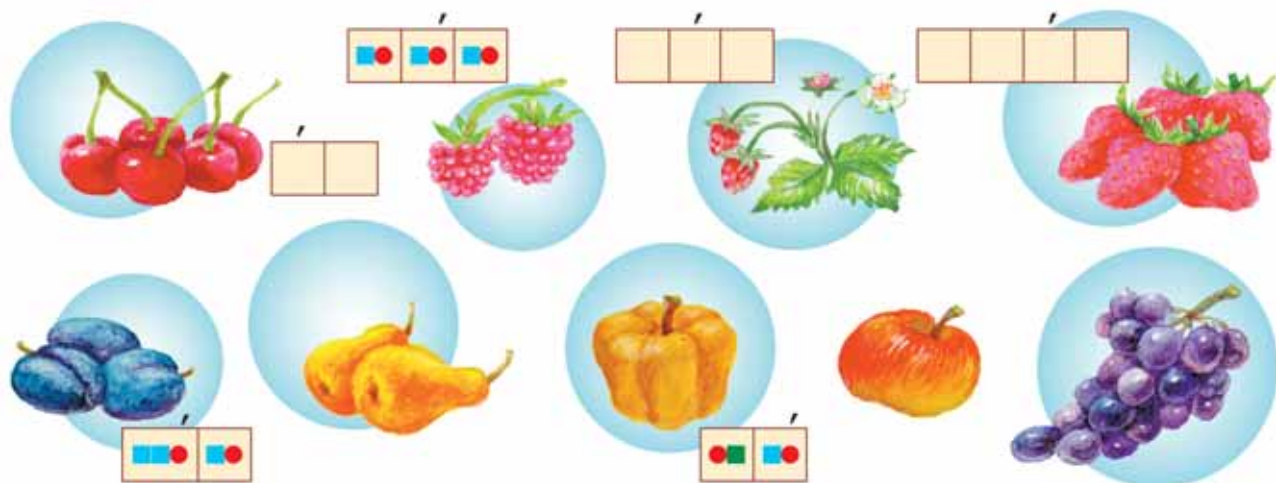

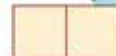
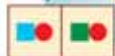
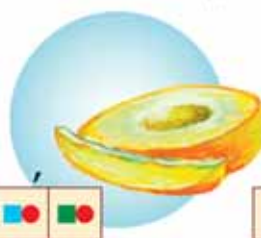
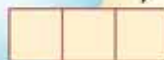
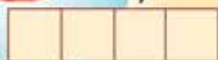
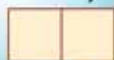

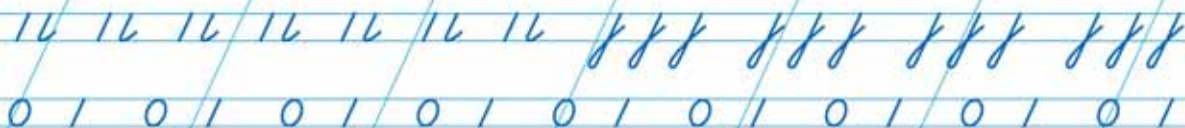

_____.

_____.

_____.

_____.

A-a-a-a-a!

_ .
 _ .
 _ .
 _ .

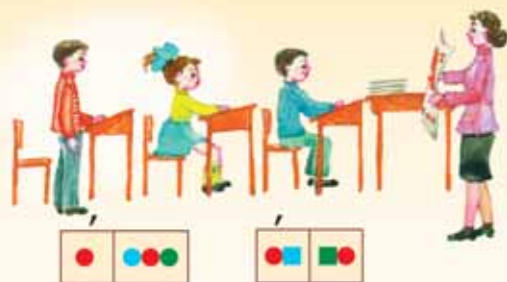

_ , a _ .

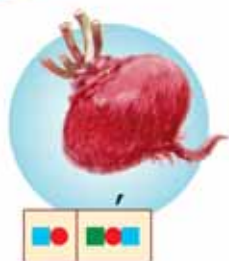
a																			
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

y y

y y

_____ .

_____ .

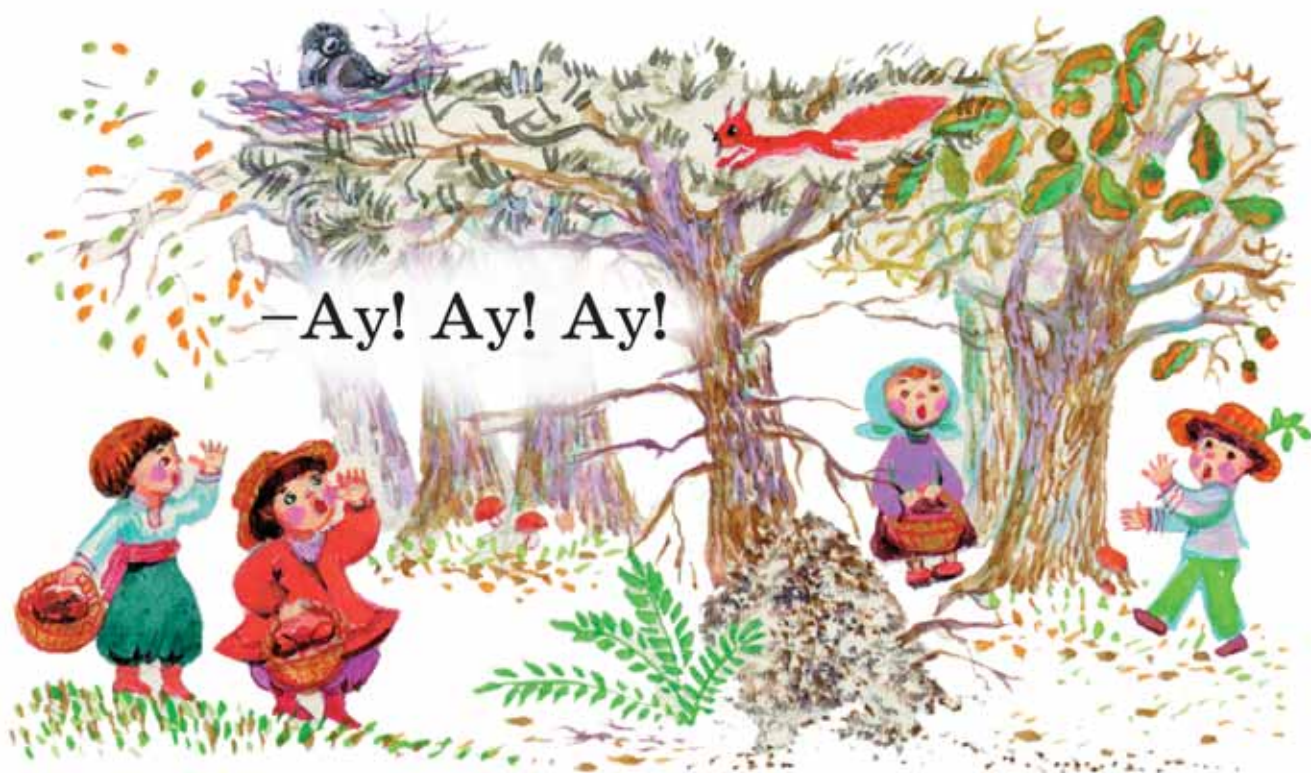
y _____ .

y y ay ya y y ay ya y y ay ya

Y-y-y!

-Ay! Ay! Ay!

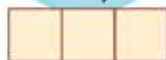
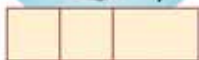
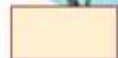

a

y

ay

A colorful illustration of a woman with dark hair in a bun, wearing a grey dress with a white apron, feeding a young child with a spoon. The child has blonde hair with a large green bow and is wearing a blue dress with a green apron. They are sitting on a wooden bench.

MY

Л Л Л Л М М М М
М М ма ам му ум мама

My-y!

Am-am!

Y-a! Ya!

Ма-ма

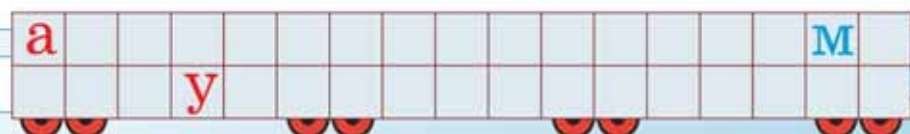
Мама

Ма-му

Маму

у ____ .

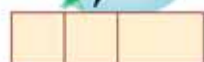
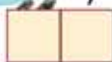
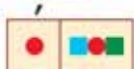
А у ____ .

Oo

Oo

ам

ма

ум

му

ом

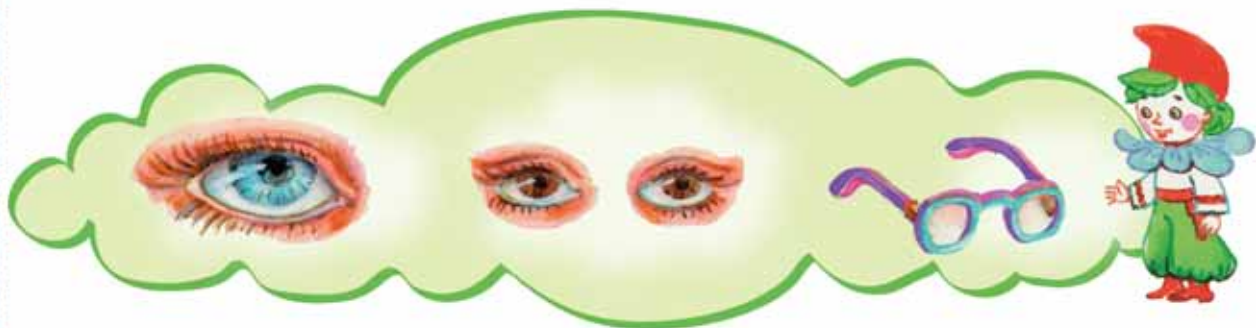
мо

O-o-o! A-a-a!

ма́-ма
ма́ма

ма́-мо
ма́мо

ма́-му
ма́му

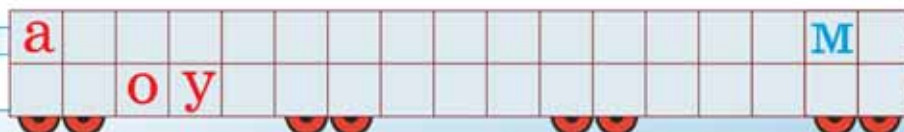

o o o oo oo oo mo mo mo O O O Om Om
oa oy oa oy oa oy mamо mamо mamо

ма му мо

– О, мама!
Мамо, мамо!
у ____ .

Ии

Ии

ма

ам

ма́-ма

ма́ма

мо

ом

ма́-мо

ма́мо

му

ум

ма́-му

ма́му

ми

им

ма́-ми

ма́ми

у ____ .

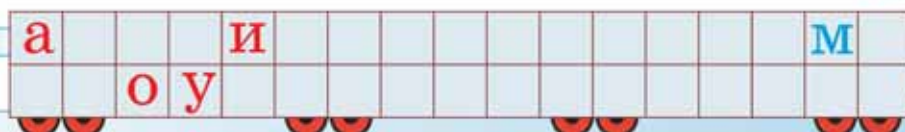
А у ____ .

и и и ии ии ии ии ии ии И И Ии
Ии у маму.

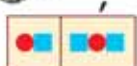
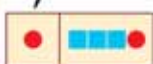
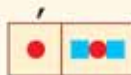
у _____ .

Ми _____ .

Ii

Ii

ма

му

мо

ми

мі

ма́-ма

ма́-мо

ма́-му

ма́-ми

ма́-мі

ма́ма

ма́мо

ма́му

ма́ми

ма́мі

Мама.

У мами

Мама ____ .

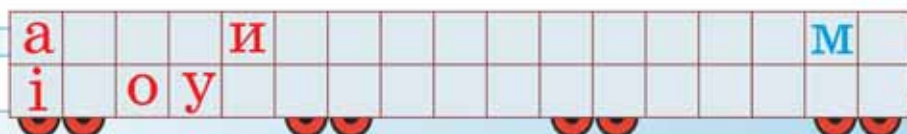

i i mi ai iy i i mi ai iy I I I
мамі Ми і мама.

Ми і мама

Ми ____ мамі і . Мамо, ____ ____ .

Нн

Нн

На!

Но! Но!

Ну – ну!

Їн-на

Їн-но

Їн-ни

Їн-ні

Он Їнна.

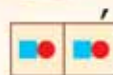
Їнна ____.

У Їнни .

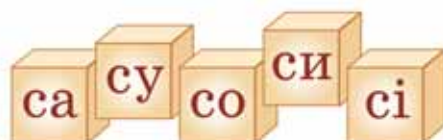
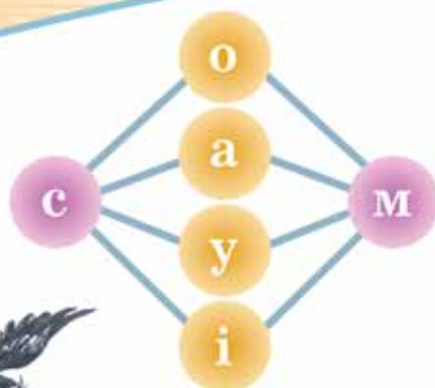
– Їнно, на і .

Г Н на ін ні іні Г Н н на ні ну у
нам нумо Інна І С Н Н Ніна

Сс

Сс

У ма́ми . А у си́на .
 си́ні. А ?

1 4 3 2
с і н и

3 4 5 1 2
с о с н а

с с син сім самі Сс Са Су
Син ніс сома.

CO H

CO

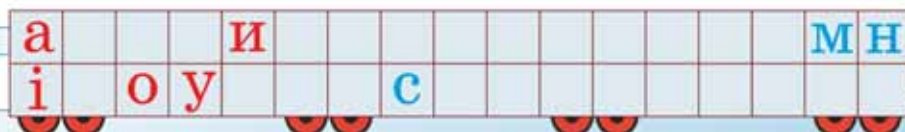
CO

Он ма́ма, Ні́на, Ї́нна і Симо́н.

Ма́ма ____ ____ . Ї́нна і Ні́на ____ .

Симо́н сам ____ , і .

Лл

Лл

ла

ло

лу

ли

лі

ла|н
ла-ні

лі|с
лі-сі

на ла-ну́
у лі-сі

Лан

На лану́ і . У Симон. Симон ____ . А он . У солóма.

Л л л лан лис лис Л Л Ліна
Л Л Ліма Лис у лісі.

Лі-на
Ні-ла

ли-ла́
на-ли-ла́

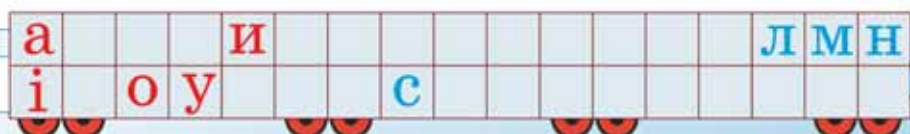
с|ло|н
м|ли|н

лі-сі́
ло́-сі

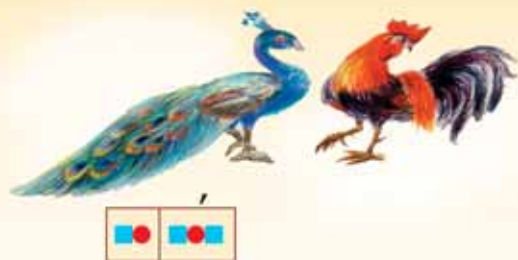

У лісі

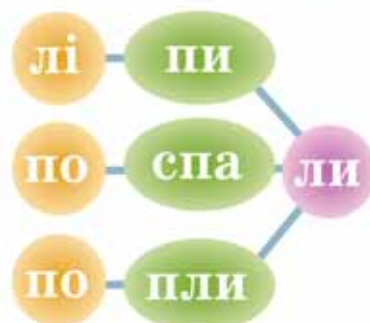
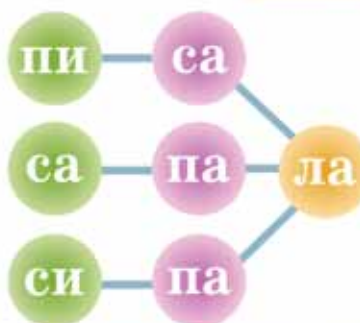
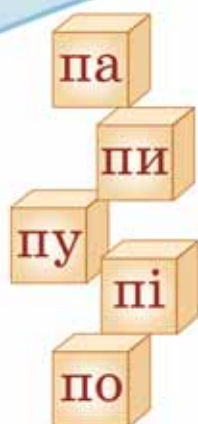
Ліс. У лісі со́сни.
На сосні́ . А он .
– Ліно, Ліно, лис, лис!

Пп

Пп

Полі́на _____. Панас _____. І́нна _____.

п п па пу пі оп по
П П Полі́на і Пили́п мали.

Сі́-ла
с|пі́-ла
по-с|пі́-ла

ли-лі́
на-ли-лі́
по-ли-лі́

ні́|с
по-ні́|с
по-с|ла́-ли

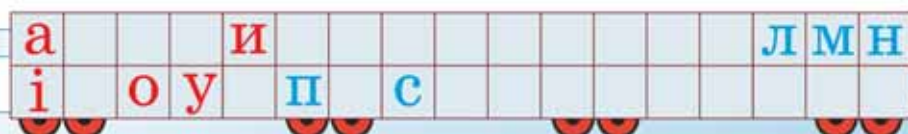

Малина

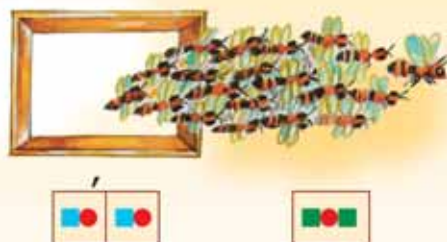
У нас малина. Пилип і Панас малину
поло́ли. Поспі́ла малина. Пилип поні́с ма́ліну
ма́мі, а Панас По́ліні.

Інна і Ніна писали мамі:

«Мі́ла ма́мо! Ми у па́на Па́наса і па́ні По́ліни.
У па́на і па́ні си́н Пи́лип. Ми но́сили сі́но. По́-
мі́ли ослі́н. На ослóні ні пи́ліни».

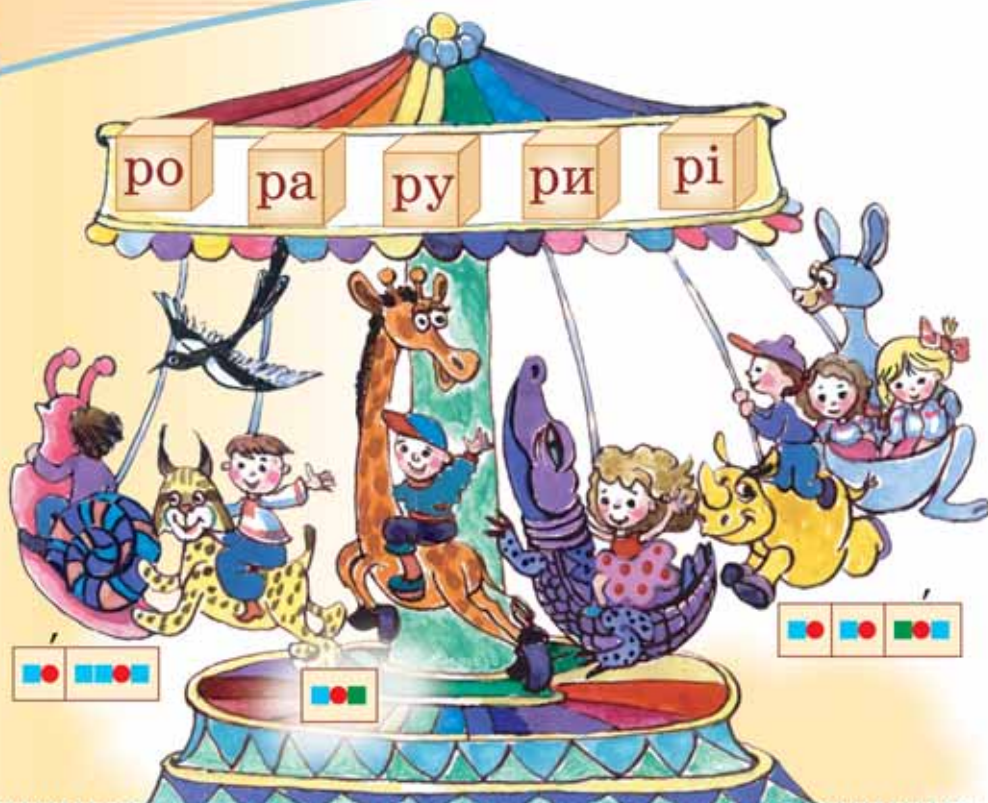

Rr

Rr

ра́-ма
ро-са́
рі́с
ро-с|ла́
ні́с
п|ри-ні́с
І-рі́-на
Ма-рі́-на
Ла-рі́-са
Ро-ма́н

Малі Іра і Лара ліпи́ли.
Лара ліпи́ла сі́ру ,
Іра ____ . А Рома і
Панас ____ раму. Рома
прині́с , Панас .

|| 2 2 r r r r r роса пора / / / / Р Р
Рома приніс млини.

мі-ли-на́
па-на́-ма

п : ли-ли́
п : ли-ла́

пí:r-на́-ли
пí:r-на́-ла

На мори

Іра, Рома і Марина на морі. У Іри панама. Іра ____ . Рома і Марина пірна́ли. Марина ____ .
Рома на мілині́ ____ .
– Ура! – Ура! Ми на морі!

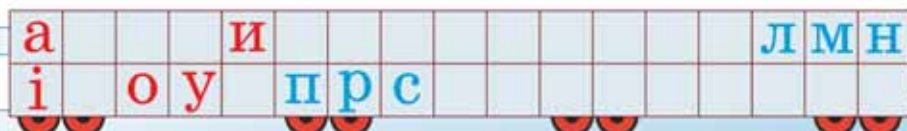

3 2 1
с и р

3 4 1 2
р а н о

ay

Кк

Кк

ка ко ку ки кі

ма|к ко-са́ кú-ри ра́-но
ра|к ру́-са кú-р-ка ра́-но|к
ко-ра́ ру-ка́ к|ру-па́ к|ра-са́

кра кро кру кри крі кса ксо ксу кси ксі

Рано

Ранок. Коло Оксанки курка:

– Ко-ко-ко!

– На, курко, крúпку!

А он : – Ку-ку-рі-ку!

Мурко́ коло миски:

– Мур-мур! Молока!

к к к кіно лікар парк К К Кіра
Оксанка і Миколка коло камини.

па́-ра
па|р|к
па|р-ка́|н
му|р

ко-са́
ко-са́:р,
ко-са-рі́
сі-но-кіс

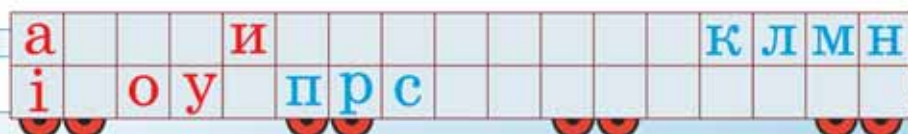
Ки-лі-на
О-к:са-на
Ми-ко́-ла
Ки-рі-ло

Ки-ли́н-ка
Ок-са́н-ка
Ми-ко́л-ка
Ки-ри́л-ко

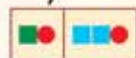

Калина

Коло парка́на росла́ калина. На калині краплі́ни росі́. Краса́. Коло калини Ки́линка. У Ки́линки ру́са коса́. У косі́ сині́ .

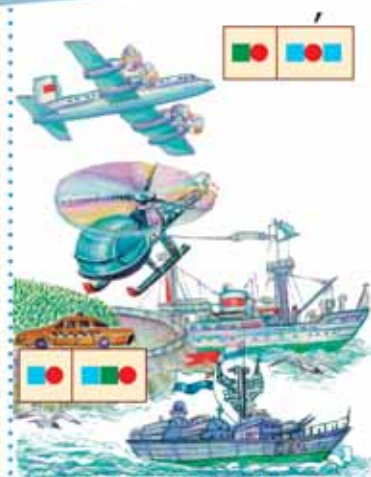
Tt

Тт

та то ту ти ті

ту | т та-то та-к | сі
та | м та-т | ко та-к | сі | с | т
та | к ма-ти т | ра-к | то | р
то-му́ ма-ті | н-ка т | ра-к | то-рі | с | т

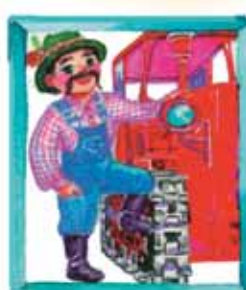
Кили́на ____ .

Тара́с ____ . Ма́ма Ната́лки ____ .

Па́ні Тама́ра ____ . Пан Оста́п ____ .

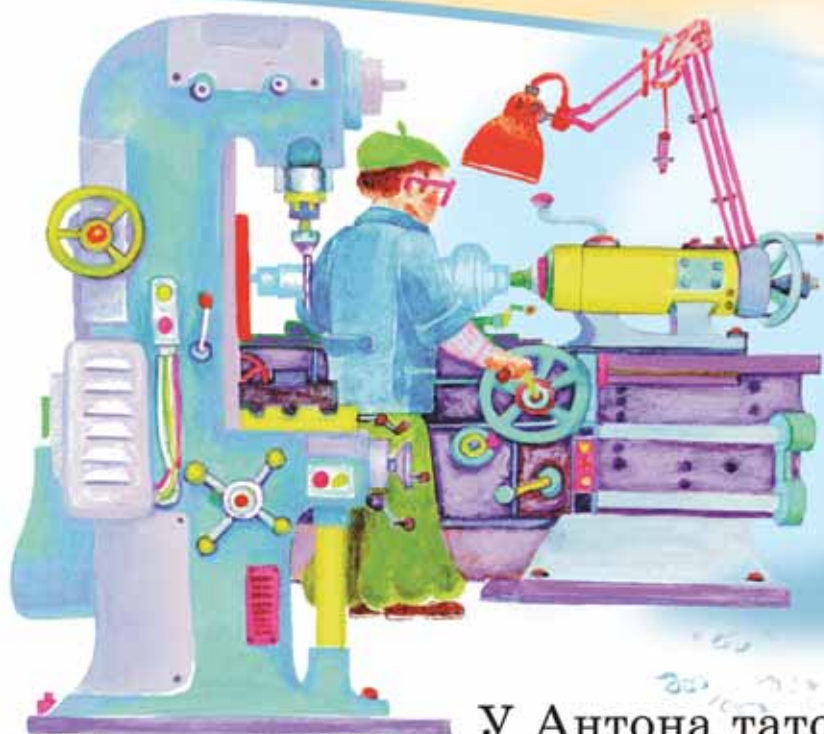

У Мико́лки та́тко трактори́ст.

т т та ту тато Т Та Там
У Тамари торт.

A cartoon illustration of a young girl with brown hair in pigtails, wearing a yellow lei with white flowers. She is smiling and has her hands on her hips. She is wearing a yellow shirt with a red collar, a blue skirt, and green shoes.

спорт порт пора роса́
сорт торт нора́ нас рот

У Антона тато то́кар. Мама Тамари артистка. А у Тарасика татко таксист. Тато і мати Нас-тусі і Тимка – лікарі́.

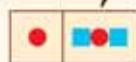
ЛИСТ

КОТКИ

Ее

Ее

ме не се ле ре пе ке те

о-ре́
о-ре́л

се-ло́
по́-ле

с|те|п
к|ле|н

к|ле́-кі|т
к|ри|к

на
Оле́нка
Мелáнка

тро
Пе́трик
Оле́кса

мен
Се́мен
мен
ко
Ле́сик

Лелéки

Стало те́пло. У село́ прилеті́ли лелéки.
Семенко́ і Петрик помі́тили
на клені́.

– О, лелéки!
Тут і там клéкіт.

е е екран лелека Е Ек Ем
Семенко і Петрик спритні.

па с	ніс	ріс	про-сі-ти
пасé	несé	ростé	про-лі-ти
па́сла	несла́	рослі́	на-с ту-па́-ти
па́сли	носі́ли	ро-с лі́-ни	ла-с ка́-ти

Коло села лу́ки. Там Оленка
і Меланка па́сли .

– О, ! – крикнула Оленка.

– Опустити прутьа, – попросіла Меланка, – і не
наступі.

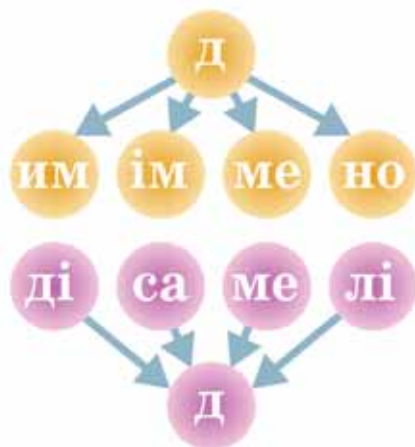
Сестри присіли коло . Та спала. Промені лас-
ка́ли спінку і лапки. Ра́птом кліп: «Кум-
кум! Кум-кум!» Скік – і пірну́ла. Ото спрі́тна!

Дд

Dg

да та

де те

ді ті

ду ту

ди ти

до то

дам — там
рот — рід
дід — діти
сад — салат

сад
садок
садили
посадили

Дарі́на
Ода́рка
Дмитро́
Дани́ло

подарунок

дар дарунок ранок корá коро́п
радо порá руда́ рука́ рак но́ра

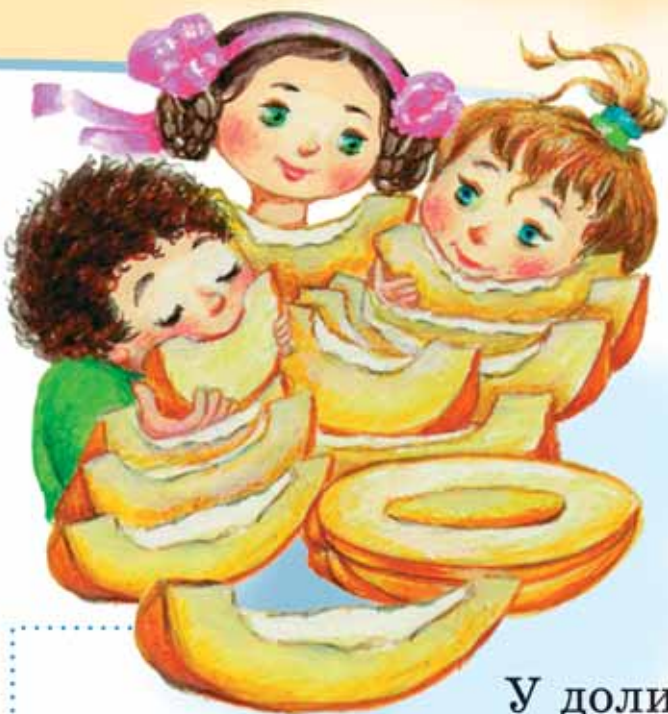

оу д dd дим дім сад
Щато, мама і діти-родина.

спі-ла
до-спі-ла
пе-ре-с|пі-ла

де́котрі
окре́мі
по-ре́-па-ли

діста́ли
скла-да́-ли
пе-ре-но-сі́-ли

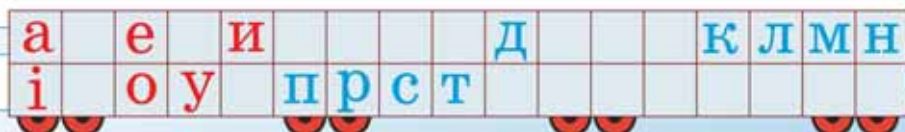

Діні

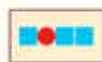
У долині поса́дили дині. Дині до́спіли. Дарі́нка кла́ла дині у пі́лку, а Дми́трик і Окса́нка носи́ли на купу. Пере́носи́ли усі́ дині́.

Де́котрі дині́ переспі́ли і поре́пали. Та́кі скла́дали окре́мо.

Поті́м діста́ли три са́мі спі́лі і соло́дкі. Дині́ так і та́нули у ро́ті. Сі́к ті́к на ру́ки, і до́лоні ста́ли липкі́ми. Не дині́, а ме́д!

Вв

Вв

він
вона́
воно́
вони́

нам
вам
у нас
у вас

ві́ти
кві́ти
віно́к
ві́нкі

мо́ва
мо́вив
мо́вила
промо́вити

їт

півники

?

со во
ко → ро → ва
на ка

в в ви во він вона вони
Клава пасла корову.

весёлка

весёла вёсла клас квас сёла
вал лак вас сак лев

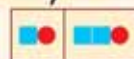

У тітки Васи́лини корова Лі́ска. У Лиски ма́ла Кві́тка. Вона така кумéдна. Ві́ра і Па́влик па́сли Лиску і Кві́тку в доли́ні. Там сокові́та тра́ва.

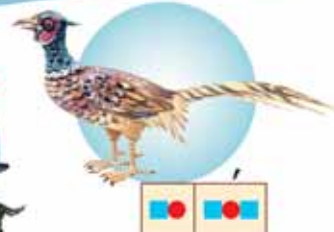
Неда́леко рі́ка Дністе́р. Над Дні́стро́м висо́кі дере́ва. Лиска і Кві́тка пи́лі воду. А Ві́ра і Па́влик пи́лі мо́локо під дере́вами. Мо́локо корі́сне.

Зз

Зз

З – С

зо

со

зу

су

зи

си

за

са

зі

сі

зе

се

зу

ска

зло

скла

зва

стрі

за

ви

да

ри

ти

зірка

віз

коза

зразу

зорі

візók

кізка

зно́ву

зоріти

возіти

ко́зи

зда́леку

зли́ва – сли́ва

світíти – зварíти

сла́вна – зда́вна

сумува́ти – зимува́ти

з з зо зи зима З З зі Зо
Ліза плете вінок. Зіна мала.

На виставі

Зіна, Ліза та Валентин відвідали театр. Там артисти показували виставу про тварин.

Котик Муркотик возив півника на візку. Розумна кізка Зірка носила котику молоко. А вовк кізку ледве не зловив.

з попередила Зірку:

– Ку-ку! Ку-ку! Вовк за деревом!

Діти раді. Не зловити вовкові кізку!

зс

замок

замок

зс

а	е	и	в		д	з	к	л	м	н
і	о	у	п	р	с	т				

Ь

6

ті ть

ні нь

ді дь

зі зь

сі сь

лі ль

мед — мідь
рости́ — росту́ть

тин — тінь
стіл — сіль

ліз — лізь
Тара́с — Оле́сь

ко́ні — кінь
о́лені — олень

дні — день
пні — пень

Васько́ — Васи́лько
Іва́сь — Кузьма́

yyy

дд

ь

ь ьь ьо нь сіль тінь кінь день олень пень
Оле́сь і Зі́на сади́ли дере́ва.

На радість усім.....

Дідусь Кузьма з онуками порались у садку. Вони садили молоденькі сливки і смородину.

– Василько копатиме лунки. Олесь носитиме від ставка воду. А маленька Оленка поливатиме, – керував дідусь.

У вікопану лунку дідусь поставив сливу.

Олесь засипав лунку і притоптав навколо деревинки. Оленка полила.

– Влітку всі ласуватимуть солодкими соковитими плодами, – промовив Василько.

– А мама наварить повидла, – додала Оленка.

– Так, серденько, так, – радів за онуків дідусь.

ЬО

ЬО

пень лід пілоти сомі Степán
 пеньок льодок польоти сьомі Стьопа

день – деньок льон – льонок колір – кольори

Льон

А ось льон. Культурна
 польова рослина. Квіти у
 льону сині-сині. І ткани-
 ни, і нитки, і навіть ліки –
 все з льону.

Велику користь прино-
 сить льон.

ЬО ЬО ЛЬО ЛЬОН ЛЬОНАР ПОЛЬОВА КОЛЬОРИ
 ЛЬОНЯ І СТЬОПА ПИСАЛИ.

По́льові кві́ти

По́ле, мов кі́лим. Тра́ва на ньому́ зеле́на, со́ко-
ві́та. А скі́льки кві́тів!

– Диви́сь, Дари́нко, ось ма́ки і , – крикну-
ла Ро́діка.

– А он сині́ і сокі́рки, – помі́тила Ві́та.

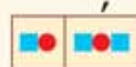
– Ні, то не сокі́рки, то коса́рики, – вступи́в у
розмо́ву Івась. Диви́сь, кві́тки – то коса́рі з ко́са-
ми.

– І так, і так ві́рно. Просто росли́на одна, а на́з-
ви різні́, – промо́вила Дари́нка.

Ді́ти рва́ли по́льові кві́ти і плелі́ вінки. У тра́ві
ве́село стре́коті́ли кони́ки. Над кві́тами зовсі́м
ни́зько літа́ли мете́лики.

Бб

Бб

ба	тон нан	бу	кет зок
бо	би бри	бе	тон рет
би	нт к	бі	р зон

робіти
робота
робітник

будувати
будінок
будівельник

берé
брати
браті

ти
тебé
тобі

Будівельники

Три брати – Максим, Петро і Борис – будівельники. Вони збудували немало будінків, заводів, лікарень. У селі Бузькі збудували клуб. Коло клубу діти і дорослі посадили парк. Там ростуть берези, буки, дубки і бузок. Посередині парку озеро. Над озером верби, а навколо озера клумби. Краса! Спасибі вам, будівельники!

б б ба бі бо брат будинок робота
б б Борис-будівельник.

Б
бік – пік
зуб – суп

П
ба́бка – па́пка
ри́бка – рі́пка

ко́бза
кобза́р
банду́ра
бандури́ст
сопи́лка
бараба́н

Бабусин подарунок

У село завітали музики: кобза́р, бандури́сти, скрипалі. Вони виступали у клубі, співали народні пісні. Борискові так сподобалось!

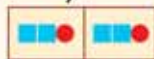
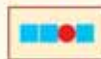
– Виросту, буду музикантом, – сказав він бабусі Варварі.

– Добре, Бориску, добре. А тепер іди-но до мене. Вона дістала зі скрині коробку і подарувала малому барабан. Бориско бив у барабан і бадьоро крокував:

– Раз, два! Раз, два!

Гг

Гг

горód
горóдина
горобíна

гарбу́з
огіро́к
огірки́

госпо́да
госпо́дар
господáрство

На горóді

На горoді в липні густo:
тут і морква, і капуста,
огірки і помідори –
все збирати треба впору.

Загадка

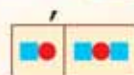
Без рук, без ніг на тин лізе.

(р, а, б, г, з, у)

г г га гу гр гуска гриб
Г Г Гн Га Гнат і Галинка на горóді.

Г г

Г

гу ги га ге

гава
ганок
грунт
а́грус

ге́гати
ге́готати
гел́готати
гер́готати

Приго́да

Гнатик і Галинка гралися на га́нку. Ра́птом із-за винограду вігулькнув гусак і став гел́готати. Діти ну тіка́ти! А гусак – за ними. Гнатик і Га-линка втекли за а́грус. Гусак погел́гав-погел́гав і повернув назад.

При́казки

Пусти осот у город – огірків не буде.
Губа́ми говори, а руками роби.

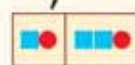
а	е	и	б	в	г	ґ	д	з	к	л	м	н
і	о	у	п	р	с	т						ь

г гу аґ агрус Г Г гу Га Гр
Ганок Грунт Ганна на ганку.

Чч

чч

чу́ти
чека́ти
ба́чити
мовча́ти

рі́чка
рі́чечка
струмо́чок
поті́чок

рука́
ру́чка
підру́чник
рукави́чка

чуб
чубо́к
чу́бчик
чупри́на

чаба́н
вівча́р
чередни́к
учи́тель

Марі́чка
Га́лочка
Богда́нчик

Загадка

Білі овечки по небу блука́ли,
Впали додо́лу, у річку попали. (☁☁☁)

ч ч чо ач уч ча черлові учні
Ч Ч Часник і редиска – овочі. У У Ура!

Марічка
косічки
стрічки
спіднічка
чобітки

Богданчик
чоло
чубчик
сорóчечка
черевічки

чергувати
чергові

чісто
чистотá

вікно
кватірка

Чергові

Марічка і Богданчик сьогодні чергові. Вони в класі рано. Богданчик приніс водички, а Марічка полила квіти. В класі гарно і чисто.

Чергові перевірили, чи всі підготувались до уроку. Чи обгóрнуті підру́чники?

Учителька задоволена черговими.

Шш

Шш

шіти
пошіти
швачка
пташка
пташина
пташити

ві-ша-ти
су-ши-ти
по-шу-к
ко-ши-к
ки-ші-ти
ки-ше-ні
п-шо-но
п-ош-та

У Мишка мама швачка. Вона пошила малому шубу. Мишко набрав у кишені пшона і нагодував пташок.

кб

цп

цм

ш ш ша ош Ш Ш Шк школа
У Сашка шуба і шапка.

Лука́ш
Сашко́

Тимі́ш
Мишко́

шпі́чка
шипші́на

ро́зкіш
розкі́шна

Шипші́на

По дорозі зі школи Тиміш і Сашко помітили розкішну шипші́ну. Червоні стиглі плоди ви́блискували на со́нечку, вабили зір. Вони ніби просили: «Зірвіть нас!»

– Нарве́мо шипші́ни! – запропонува́в Тиміш. – У шипші́ні багато вітамінів.

Першим підбіг до шипші́ни Сашко.

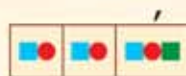
– Ого, скільки шпі́чок! Ні, Тимку, споча́тку віднесемо наші речі. Візьме́мо ко́шики і старе́нькі рукаві́чки, аби руки не поколо́ти. А потім верне́мось.

– Пішли?

Де багато пта́шок,
там нема кома́шок.

Йй

Йй

мій чай дай
твій край знай

веселий – сумний
радісний – засмучений
великий – малий
сідай – вставай

Надійка Андрійко
Сергійко Матвійко

червоний
чорний
білий
синій
блакитний
коричневий
зелений

Лікарські рослини

Рвуть Надійка і Сергій
матерінку й деревій.
А Оленка, Клава, Рома
рвуть ромашку й звіробій.

й й мій твій рій веселий
Молдова – мій рідний край.

май

ка

дан

стер

струвати

стерний

Засмучений зайчик

На великій перерві діти грались на майданчику.
– Давайте вивчимо нову гру, – запропонувала Алла Іванівна.

– Давайте, давайте! – закричали всі.
– Тоді дайте один одному руки, і, йдучи по колу, співайте:

«Чого, зайчику, сидиш,
Засмутівшись, і мовчиш?
Зайчик скік, зайчик скік!
Зайчик скік, скік, скік, скік, скік!»

Посередині присів Засмучений Зайчик. За Зайчика Андрійко.

Тільки діти закінчили співати, Зайчик стриб, стриб на одній нозі, хап – і впіймав Марійку.

– Спритний Зайчик. Тепер за Зайчика Марійка.

Йо

Йо

гай - гайок	його
чай - чайок	йому
край - крайовий	йод

Паперовий змій

Андрійко першокласник.
Йому сім років. Сьогодні у
нього особливий, радісний день. Тому й прийшли
його друзі – Надійка й Сергійко.

– Відпускай! – скомандував дідусь Йосип. Голос
у нього серйозний, але добрий.

Мить – і в небо полінув паперовий змій.

Андрійко радий і гордий. То вони з дідусем
змайстрували. Гарний вийшов змій, веселий. І ді-
ти веселі.

й й йо ой Їй Їй Йо Йо Йосип
У Андрійка дідусь Йосип.

Зайчику, зайчику (Народна пісенька)

- Зайчику, зайчику, де ти бував?
- У березовім гайóчку, на зеленому горбóчку квіточкі зривав.
- А кого ти, зайчику, там зустрічав?
- Співу́чого соловейка на кали́новім гіллі́ та знайому лисоньку у старій норі.

Відгадай загадку!

Він вухатий і вусатий,
Косоокий, білобокий.

Скоромовка

Тішком-нішком
вийшла мишка із норі.

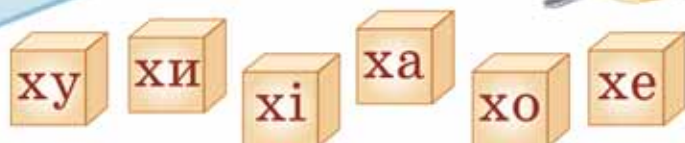
а	е	и	б	в	г	г	д	з	й	к	л	м	н
і	о	у	п	р	с	т			ч	ш	ь		

Хх

Хх

ха́та	хлі́б	сла́ва
хати́на	хлі́біна	хва́ла
хати́нка	хлі́боро́б	хва́літи

Хлі́боро́бам

Слава хлі́боро́бам! Вони ві́росили хлі́б, зібра́ли його́, завезлі́ на е́левато́р. Спаси́бі вам, хлі́боро́би!

Печу, печу хлі́бчик
 Діткам на обі́дчик:
 Меншому – менши́й,
 Більшому – більши́й.
 Шусть у пі́ч!
 Шусть у пі́ч!

з с х хлі́б хлі́біна хати́на
 Х Х Хлі́б-у́сьому́ голо́ва.

хóлод
холодо́к
холодне́ча

сміх
сміхотá
сміші́нка

хма́ра
хма́рно
хмарі́нка

Хмарі́нка

В літні́м небі́ пливла́ хмарина
і ридáла, немов дитина.

На горóди і хаті́

Налила́ вона води.

Полила́ топо́лі й малину,

Помі́ла мі́тлу і драбі́ну.

Скоромовка

Хі́тру сороку спі́мати морóка,
А на со́рок со́рок – со́рок морóк.

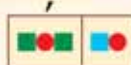

Хмаринка

Ма́рінка хма́ра храм крам
ма́рка ма́рно ні́рка мир

Яя

Яя

Хто
у кого?

Я
моя
твоя
своя
який?
яка?
яке?
які?

да дя

та тя

на ня

за зя

са ся

ра ря

ла ля

качка	кішка	корова	овечка
каченя	кошеня	теля	ягня
море	поле	ялина	яблуня
моря	поля	ясен	яблуко

Скільки Я?

Я – Зоя. Моя мама – Ярина. Вона доярка. Тато – Ярослав, столяр. Маленька сестричка – Яся, Ясочка. Дідусь – Яків. А бабуся – Соломія. Вони пенсіонери. От і вся моя родина.

я і я яблуко Я Я Яся Зоя Яків
Я вчуся у першому класі.

Ві́та
Ві́тя

Лі́да
На́дя

Мико́ла
Ко́ля

Тетя́на
Та́ня

гора́
буря́к

ра́но
рядно́

ра́ді
ряді́

роса́
ря́ска

А ? Я

У Ясі лялька Оля. А у Тані –
Зоря́нка. Лялькі́ такі гарні. У них нарядні
плаття́чка й яскра́ві бантики. Дівчатка вчать
ляльо́к ві́рша. Давайте і ми його вивчимо.

Пра́ля

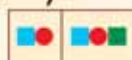
Ляльчине уба́рнячко
Я зберу.

Ляльчине уба́рнячко
поперу́.

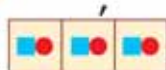
Лийся, водичко, із крана,
Буде спідничка попра́на.
Лийся, водичко, сріблі́ста,
Буде хустіночка чиста.
Сонечко буде світити,
Ляльчину хустку білі́ти.

Жж

Жж

жіти

жати

жарт

жайвір

жіто

жатка

жаль

журавель

життя

жнивá

журба

журавочка

жа жо

жу жи

же жі

аж уж

ож иж

еж іж

Жук і жученятко

Жук і жученятко
Жовте жито жали.
Жаба й жабенятко
Жукам не заважали.

Скороговка

Жатка в полі жито жне,
Жатку жайвір дожене.

з ж с ж ж жук жайвір Ж Ж Жу
Журавлі жалібно курликали.

смуги – смужки
дуги – дужки

Г

?

Ж

ноги – ніжки
роги – ріжки

У вірій

Настала осінь. Пожовкло листя на деревах. Саме грибна пора. З повними кошиками грибів Надійка і Кирилко поверталися додому.

– Кру-кру! – почули діти жалібне курлікання журавлів. – Летимó у вірій!

– До зустрічі навесні, журавлики! Надійка і Кирилко махали услід птахам руками.

Її

Її

мій – мої їжа
гай – гаї їжа́к
край – краї їжачо́к

Я їм Ми їмо́
Ти їси́ Ви їсте́
Він їсть Вони ї́дять

Відгадай загадку!

Хто вдягну́вся
в піджа́чок
Із шпичо́к і голочо́к?
Колір в нього сіруватий.
Ніс, неначе в поросяти.
Доторкні́сь до голочо́к –
Вмить згорне́ться
у клубок.

(о, ж, ч, к, ї, а)

Їжакова комора

Ясно́ї осінньо́ї днини
Світла́нка і Дми́трик
пішли до лісу. Тихо во-
сені́ в лісі, гарно. Ра́п-
том де́сь хру́снула гілка,
зашелесті́ло листя. Ді-
ти зляка́лися. А коли
помі́тили їжа́чка, заспо-
кої́лися.

Ї́жак прямува́в до ста-
ро́го пня. На голках у
нього був гриб.

– Ага, – здога́дався
Дми́трик, – тут їжа́кова
комо́ра. Ото диво!

ї ї її їхали ї ї їжак живе у лісі.
ї з в в Віктор Віта

Радісна зустріч

Школярі з України приїхали в Молдову. Поїзд зупинився в Кишиневі на вокзалі. Діти Молдови зустрічали своїх друзів з квітами, вітали їх з приїздом. Зустріч була дуже радісна.

Під час екскурсії по Кишиневу діти побували на Меморіалі Слави, в театрі «Лікуріч» й зоопарку.

– Завтра куди поїдемо? – запитали гості.

– Поїдемо в Кодри, – відповіли гостинні господарі.

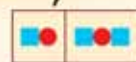
Загадка

Полотно, а не доріжка,

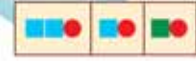
Кінь біжить сороконіжка. (П...д)

Цц

Ццц

ца ця цо цьо цу ци ці це

цапо́к
цу́чик
за́йці
лиси́ці

цирк
цвіт
пра́ця
со́нце

хло́пець
оли́вець
горо́бець
цегли́на

Ців-ців-ців! Ців-ців-ців!
Налетіло горобців.
Горобцева пісня ця
Без початку, без кінця.

Загадка

Повен хлівець білих овець,
А за ними – баранець.
(З..и і я..к)

ц ц Ц Ц це ця Цей цидуля вівця яйце
Горобець, шпак, голуб – це пташки.

цукровий буряк

цукор

цукерки

Бурячок і Будяк

Вночі з кріхитної насінини пробився паросток цукрового буряка.

– Ха-ха-ха! Ото цяця! Замість штанців – спідніця! – раптом почув він.

Бурячок аж зуби зціпів від образи, але запитав:

– А ви хто?

– Як-то хто? Я – його величність Будяк, цар цього лану. Подивись, який я міцний. А скільки на мені цвіту! Скоро тут нікого не буде, тільки ми, будяки!

Зійшло сонце. На лан прийшли жінки і зрубали пихатого Будяка. А коли бурячок виріс, його завезли на цукровий завод і переробили на цукор. А з цукру зробили цукерки.

Тож і з кріхитної насінини може бути велика користь.

Ююю

Люда Юра

Юю

знай — зна́ю спи — сплю вари́ — варю́
чита́й — чита́ю люби́ — люблю́ соли́ — солю́
Ю́ля Юхи́м Люба Люся

День школяра́

Вранці я прокида́юсь, застила́ю ліжко, роблю́ за-
рядку, умива́юсь, снідаю і йду до школи. Коли по-
верта́юсь, обідаю, відпочива́ю, готу́ю уроки і допо-
мага́ю мамі.

Юра рибку упіймав,
Гриць — картоплі накопав.
Петрик із кринички
Витягнув водички.
А маленька Юля —
Принесла цибулі,
Кропу і петрушки —
зварить мама юшки.

ю ю Ю Ю Юра Люба Юля
Я люблю бабусю Люсю.

кіця
кіцю

криніця
криніцю

водиця
водицю

Пішла киця по водицю (Українська народна пісенька)

– Ой, піди ж ти, кицю,
Піди по водицю,
Та не впади в криницю.
Пішла киця по водицю
Та й упала в криницю.
Біжить котик рятувати,
За вушечко витягати.
Витяг кицю за вухо
Та й посадив, де сухо.
– Лежи, кицю, тут,
А я знайду прута! –
Поки прута він знайшов,
А вже киці не знайшов.

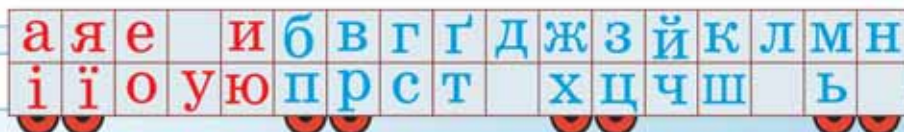

Відгадай загадки!

Коло вуха завірюха,
а у вусі ярмарок. (Б....и і в...к)

День і ніч я стукаю,
всі дерева слухаю. (л, я, т, д, е)

Є є

Є є

дай- дає
мий - мїє
радїй - радїє

ід
каж
клич

є

спїва
малю
году

є

Люлі-люлі, мій синочку (Колискова пісенька)

Люлі-люлі, мій синочку,
Зроблю тобі колисочку,
Зроблю тобі колисочку
Та й повішу на дубочку.
Сонце зійде – обігріє,
Роса впаде́ та й скупає.
Листок впаде́ та й накриє,
Вітрець стане – заколише,
Птах прилетить – заспіває.

є є Є Є Єва Євген мїє шїє
Єва одягається. Емма застеляє ліжко.

простує
ладнає

охороняє
допомагає

наїдається
відсипається

Лісник

Встає зимове сонце. Встає і дідусь Євген. Він простує лісом, бо він лісник.

Дідусь зробив пташину їдальню – годівнічку. Він приладнає її на дереві і нагодує пташок. Адже пташкам взимку голодно.

Аж он до годівнічки підлетів снігур. На грудях у нього червона краватка. А на голівці чорна оксамітова шапочка.

Так і виблискує на сонці. Замилувався дідусь птахом. А за хвилину попростував далі.

А це хто сліди на снігу залишив? Так і є, заєць. І йому дідусь приготував гостинець. І звірям, і птахам – усім допомагає взимку дідусь Євген.

Землю сонце прикрашає, а людину – праця.

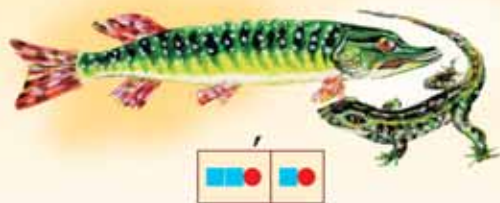
Відгадай загадку!

Влітку наїдається,
Взимку відсипається.

(е, д, в, і, ь, д, м)

Щ щ

Шшш

ща що шу щи щі ще

щу́ка щеня́ дощ бо́рщик
щока́ щі́тка ку́щ го́рщик

Іди, іди, дощику (Народна пісенька)

Іди, іди, дощику,
Зварю тобі борщику.
Тобі каша, а нам борщ,
Щоб ішов густіший дощ.

Горщик

В мамі є великий горщик,
Мама в ньому варить борщик.
І такий смачний той борщик,
Що ми ладні їсти горщик.

За Євгеном Гуцалом

щедрий щіро щедро щастя
щедрі́вка щедрува́ти щедрик щасли́вий

ш ш ш Ш Ш Ще Шш ща ші
У ку́щи ще́бече шу́лик.

За народними звичаями

В ніч під Новий рік українські діти ходять щедрувати.

Щедрик добрий,
Я не гірший,
Дайте млинця,
Котрий більший!
Що щедрушка –
То пампушка,
Що й щедреник –
То й вареник –

Дідусь Василь і бабуся Мотря
радо зустрічають щедрувальників.

Пригощають їх бубликами,
яблуками, цукерками. А щас-
ливі діти співають їм ще одну
щедрівку.

Щедрик, щедрик,
щедрівочка,
прилетіла ластівочка.
Та й стала нам щебетати,
вість радісну повідати.
Щедрий вечір!
Добрий вечір!

Ф ф

Ф ф

фа фо фу фе фі

фазан

шафа

фарба

шарф

ферма

кофта

форма

фартух

Федір

Софійка

Фросінка

Гафійка

У Фросинки і Наталки

У Фросинки і Наталки
Зацвілі в саду фіалки.
Фікуси листаті
Розкошують в хаті.
А на підвіконні –
Фуксії червоні.

Ліна Біленька

Відгадай загадку!

Намалювати можна нею
будинки, хмари і поля,
зелену затишну алею,
високі гори і моря.
Зачарувати можна нею –
така вона чудова й гарна!
Ти знаєш, як зовуть
цю фею?
Її зовуть, звичайно, ф...а.

о / о ф ф с І о Ф Ф Федір шафа
Вишні, сливи, виноград – фрукти.

Фарби-чарівниці

За вікном хуга, а в хаті тепло і затишно. Федько і Софійка дістали олівці і фарби.

– Я намалюю казковий сад, – сказав Федько. Дай мені, будь ласка, зелену, червону та жовту фарби.

– А я малюватиму квіти, – промовила Софійка. – Фіолетовою – фіалки і бузók, рожевою – флокси і троянди, жовтогогарячою – нагідкі. І допоможуть нам фарби-чарівниці.

eee

сфк

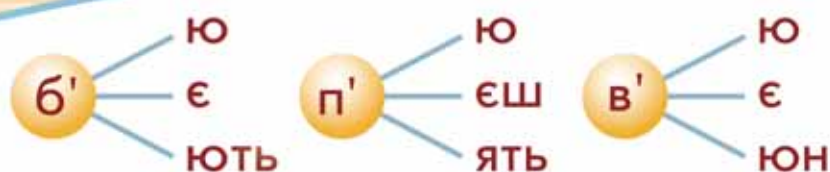

” гт

а	я	е	є	и	б	в	г	г	д	ж	з	й	к	л	м	н
і	ї	о	у	ю	п	р	с	т	ф	х	ц	ч	ш	щ	ь	

’ (апостроф)

ім'я	пір'я	м'який	солов'ї
хлоп'я	подвір'я	дерев'яний	солов'ята
сім'я	м'яч	рум'яний	голуб'ята

Прилетіли солов'ї.
Звеселили всі гаї.
Ой, веселі солов'ї,
Розкажіть про ті краї,
Де зимою ви літали.
Що ви їли? Де ви спали?
А чи мають ті краї
Отакі, як в нас, гаї?

м'яч в'яз н'є пам'ятник
Хлоп'ята з'їхали з цирки.

Тиждень Жіжела

В **ПОНЕДІЛОК** Жіжёл протирає очі,
 У **ВІВТОРОК** – потягується неохоче,
 А в **СЕРЕДУ** – злégка лице вмиває,
 В **ЧЕТВЕР** – на себе штанці натягає,
 У **П'ЯТНИЦЮ** портфелика шукає,
 «Де сандалі?» – в **СУБОТУ** питає,
 Аж в **НЕДІЛЮ** він готовий, як ніколи,
 І собі піти до школи.

Єфім Тарлапан

Не обов'язково

– Помий, Андрійку, руки.
 Як ти підеш до школи з та-
 кими руками? – каже мати.
 – Та це не обов'язково.
 – Як то не обов'язково?
 – Бо я у школі ніколи руки
 не піднімаю.

Прислів'я

Школа – дорога до знань.

Вчись не для вчителів, а для себе.

Д Д Денис Дарина Дмитро
 Діти підмитами подвір'я.

[ДЗ]

Dz dz

дзвінкій	дзюркіт	дзі́га
дзвеніть	дзюрча́ння	дзига́р
дзвони́ти	дзюрчи́ть	дзі́глик

Лісові дзвіно́чки

Під кущами цілий день:
Дзень-дзелень, дзень-дзелень...
То дзвіно́чки лісові
Вчать співа́ночки нові.

Петро Коваль

Відгадай загадку!

На тонкі́х бриня́ть стеблінка́х
Між травинок і пеню́чків
Сині-сині, зветься дзві́нко,
Лісові кві́тки... (дз.....и).

dz dz дзьо дза дзига дзеркало
Лісові дзвінки - дзвіночки.

дзьоб

дзьобáтий

дзьобáти

У кого дзьоб кращий?

Зібра́лися птахи́ на пташи́ну раду та й почали́ спереча́тися: у кого дзьоб кращий.

– У мене найкращий, – дзві́нко вигукнув хвалько́-горобець.

– А у мене найдов-
ший, – пова́жно про-
мовив дзьобáтий жу-
раве́ль.

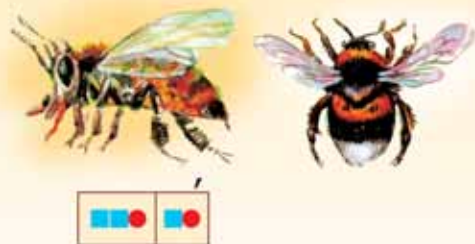
– Міцні́шого від мого
дзьоба немає в жо́д-
ного пта́ха, – гордо
відповів могутній
орел.

Тільки скромний
дятел промовчав. По-
ки його перна́ті друзі
спереча́лися, він вря-
тува́в старо́го дуба від
шкідникі́в.

Дзві́нник кличе нас до школи,
а дзвіно́чки кличу́ть в поле.

[ДЖ]

Дж
дж

бджола́ джмі́ль
бджоли́ний джмелі́ний
джерелó
джерельце́

Джерельце

Світла стелиться стежинка,
дзюркотить джерельце дзвінко:

– Я біжу, я біжу.

Срібне дзеркальце держу,
щоб дивілись в нього друзі,
синьоо́ка квітка в лузі.

Летіла бджілка за медком.
Сіла на квітці з пилком.
В ту пору джміль ласува́в,
Бджілку радісно віта́в.

дж дж дже бджола джміль
Грають бджоли і джмелі.

Джерельце

На узліссі дзюркоче веселе джерельце. Вода в ньому чиста, холодна, дзеркальна. І могутній дуб своїм корінням п'є цю воду, і розкішна липа, і лісові трави. А тендітна берізонька схилилась над джерельцем, мов над дзеркалом.

Усіх частує джерельце смачною водичкою.

Скоромовка

Джу-джу! – бриніла бджілка.

Дзу-дзу! – дзвеніла пилка.

” мс

40^а

”

Дж джерело джерельце
Джерело – початок річки.

АЛФАВІТ

Вивчіть їх напам'ять, діти,
Всі ці літери казкові!
Бо на світі важко жити
Всім, хто з ними не знайомий!

Новорічне свято

На новорічне свято
Зійшлося людей багато:
В таночку під ялинкою –
Снігурочка з Калинкою,
Дідусь Мороз і коники,
Ведмедики і слоники,
Малятко й Лис Микита,
І Вовчик Сіра Свита.
Вони в танку кружляють
І щастя всім бажають.

Читання Мова й мовлення

Умовні позначення:

Межа уроку

До твого словничка

Домашнє завдання

Поміркуй!

Зверни увагу!

ЗИМОНЬКО, СНІГУРОНЬКО!

ЗВУКИ І БУКВИ. СКЛАД. НАГОЛОС

Загадка Діда Мороза

Стало біло навкруги –
Я розтрушую сніги,
Наганяю холоди,
Води сковую в льоди,
В дружбі з дітьми я всіма.
Здогадались? Я – З..а.

1. Чому навкруги стало біло?
2. Що зробила зима?
3. Як зима дружить з дітьми?

Здрастуй, Зимо!

– Здрастуй, Зимо, біла чарівнице!
Здрастуй, Січню-сніговію! Здрастуй-
те, любі птахи і звірята! Не дуже вас
крівдить Морозенко сердитий?

– Еге, не кривдить! – гукають
ображені пташки. – Так і ніжки
відморозити недовго...

Навіть ведмедеві, що спить у
теплому барлозі, Морозенко теж
часом дошкуляє. Пролізе крізь
шпарку і починає бігати під кожухом,
холодить коліна, за п'яти щипле.
Мишко сердиться, промовляє крізь
сон «гу-у-м-у-у...» і обтирає мокрого
носа волохатою лапою.

За Юрієм Старостенком

Кривдить – ображає.

Дошкуляє – досаджає, викликає біль.

Шпарка – щіліна.

1. Чи дружить зима з пташками і звірятами?
2. Чому пташки ображені на Морозенка?
3. А Мишко у барлозі чому сердиться?

Опрацюй самостійно!

Суперечка

Ведмідь сварився із совою:
Ти щось наплутала, сова!
Затям своєю головою –
Зими в природі не бува!

Сова сміялась: – Волохатий,
Не дивно чути це мені:
Ти восени як ляжеш спати,
То встанеш тільки навесні.

Петро Ребро

Затям – зрозумій, запам'ятай.

1. Чому ведмідь сперечався з совою?

Звуки і букви. Голосні звуки

1. Перепиши каліграфічно букви, слова і речення.

о а у и і е я ю ї є зима сніг
Пишуть снігур – скоро зима буде.

- Вимов звуки в підкреслених словах. Які з них голосні, а які – приголосні?
- Яка буква не позначає звука?

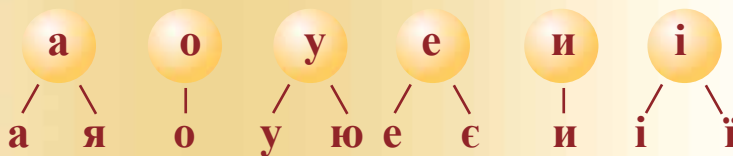

2. Спиши останнє речення вірша Петра Ребра «Суперечка». Поміркуй, які звуки позначає літера **Я** у виділених словах.

Звуки ми чуємо і вимовляємо. На письмі звуки позначаються буквами. Букви ми бачимо, читаємо, пишемо. Голосних звуків в українській мові шість. Вони позначаються десятьма буквами:

**Голосні звуки
Букви, що їх
позначають**

3. Знайди у вірші «Суперечка» слова з літерами **я, ю, є**. Які звуки вони позначають?

4. Якими звуками і буквами відрізняються слова?

Біла – біля, лис – ліс, кар – кря.

- Яким словам відповідає звукова модель ?

5. Прочитай текст. Добери до нього заголовок.

Білою скатертиною **вкрилася** земля й спочиває. Важкі білі шапки надів ліс і притих. На снігу видно звірині і пташині сліди.

- Спиши перше речення. У виділених словах підкресли букви, що позначають голосні звуки.
- Назви слова, в яких звуків більше, ніж букв.

Казка про Січень

Жив собі та був чоловік, а звали того чоловіка Рік. Мав він дванадцять синів, славних молодців-місяців. Часу вони дарма не марнували – все про землю-матінку дбали.

Отож тільки осінь багряна жовтою хусткою помахав, перший син Січень поволеньки срібні чоботи взував, до роботи приступає. Як гукне-загукає:

– Гей ви, луки, поля широкі, тополі, берези, дуби високі і ріки чисті, срібlistі! Чи мене в цю годину запрошуєте на гостину?

– Просимо! – усі загукали, бо Січня давно ждали-виглядали.

Вийшов тоді Січень на поле, розгорнув свої довгі поли та й випустив своїх сніговиць-пуховиць на волю. Нехай погуляють, нехай покругляють по полю.

І почали сніговиці і день і ніч по полю кружляти. Кружляли, аж поки не побілили і луки, і поле.

Вийшов Січень тоді на долину, розв'язав срібну торбину:

– Йди, Морозе, погуляй, перевідай річку, гай.

Січень і Вітра відв'язав. Хай теж погуляє по полю. Вітер стогне, віє, а Січень радіє. Та так січе, та так пече холодом! Тому його, голубчика, і назвали Січем.

Часу дарма не марнувати – безрезультатно не гаяти час.

Дбати – турбуватись, піклуватись.

1. Чому Січень Січем назвали?
2. Як називаються інші зимові місяці?
3. Що зробив Січень у полі? А в долині?

Опрацюй самостійно!

Загадка Діда Мороза

В небі хмара пролітала,
Білий пух порозсипала...
Він на землю міцно ліг,
Називають його ...

Склад. Перенос слів із рядка в рядок

1. Прочитай. Із складів утвори слова. Запиши.

Сс си ся чень сі на ре ди се
Січень – року початок,
а зими середина.

- Вимов по складах кожне слово. Скільки у слові складів і скільки голосних звуків?

У слові стільки складів, скільки голосних звуків.

2. У виділеному реченні казки знайди спочатку односкладові слова, потім двоскладові і трискладові.

- Як переносити слова із рядка в рядок?

**Слова із рядка в рядок переносяться по складах:
по-ле, рі-чка, гре-чка.**

Склад із однієї літери не залишається у попередньому рядку і не переноситься в наступний рядок:

Олен-ка, Ма-рія, Юр-ко.

3. Прочитай виразно рядки з вірша Романа Завадовича.

Довкола **нашої** хатинки
Лежить **глибокий** сніг.

- Виділені слова поділи для переносу.

4. У другому абзаці казки знайди слова, які не можна переносити. Чому?

5. Спиши загадку Діда Мороза. Допиши відгадку. Виділені слова поділи для переносу. Назви голосні звуки у слові **землю**.

Сніг іде

Подули холодні вітри, і зима загула в трубу:

– Я іду! Я бреду!

Земля стала твердою, як камінь.
Калюжі замерзли. Сонечко світило, але
вже не гріло.

Таня сиділа дома. Прийшла бабуся від
колодязя і сказала:

– От і сніжок пішов!

Таня схопила хустку і вибігла на под-
вір'я.

Сніжинки летіли, кружляли і падали на
землю, на дахи, на дерева. Таня стала
розглядати сніжинки на долоні. Коли
сніжинки летять, вони – як пух.
Придивишся ближче – як зірочки.

Таня не встигла їх роздивитися –
сніжинки розтанули на теплій долоні.

За **Любов'ю Воронковою**

1. Що змінилося в природі з приходом зими?
2. Що робили сніжинки?
3. На що вони схожі?
4. Чому сніжинки розтанули?

Опрацюй самостійно!

Сніжинки

Мов пушинки,
Порошинки,
На покрівлі,
На будівлі
Ніжно падають сніжинки.

Григорій Чупринка

1. З чим порівнює поет сніжинки?
2. А з чим би ви їх порівняли?

Наголос.

Наголошені і ненаголошені голосні звуки

1. Спиши. Над словами постав знак наголосу.

Зз зі зи зл зима мороз
Зранку завірюха зля землю зовсім замела.

- Підкреслені слова поділи на склади.
- Скільки складів і скільки голосних звуків у кожному слові? Які з них наголошені, а які ненаголошені?

Наголос у складі падає на голосний звук. Цей голосний називається **наголошеним.**

Голосний звук, на який не падає наголос, називається **ненаголошеним.**

2. У виділеному реченні із тексту «Сніг іде» підкреслені слова поділи на склади. Назви наголошені склади і голосні звуки.

3. Подумай, якими словами із довідки можна описати сніжинки.

Сніжинки (які?) ...

Довідка: холодні, пухнасті, червоні, теплі, білі, ніжні.

- Запиши дібрані слова. Підкресли у них наголошені склади.

4. Спиши. Постав наголос у словах. Підкресли букви, що позначають ненаголошені голосні звуки.

Зима, зимонька, зимовий.

Весна, веснонька, весняний.

5. Перепиши вірш Григорія Чупринки «Сніжинки». Постав знак наголосу над кожним словом. Поділи для переносу виділені слова.

Зимонька

В білих валянках, в білім кожусі
Ходить зимонька в полі і в лузі.
Носить зимонька білий мішок,
Трусить з нього на землю сніжок,
Теплу постіль готує землиці:
Квітам, травам, озимій пшениці.
Не замерзнуть під снігом вони –
Будуть спать до самої весни.

Марія Познанська

1. Який одяг у зимоньки?
2. Що вона робить? Як про це говориться у вірші? Прочитай.
3. Кого зима рятує від морозу?
4. Розкажи, якою ти собі уявляєш зимоньку.

Опрацюй самостійно!

Загадка Діда Мороза

Що за покривало –
довге і широке:
все навкруг заслало,
скільки бачить око?

Біло-біло стало,
все блищить, іскриться.
Гарне покривало,
та весни боїться!

1. Здогадався, що це за покривало?
2. Опиши його.

Ненаголошені голосні звуки [е], [и]. Позначення їх на письмі

1. Спиши каліграфічно букви, слова, речення.

Ии / Ее клен кленочки син синопки
Зиму мороз дуже любив,
зимі мороз кожух купив.

- Вимов по складах слова **зі́му** і **зимі́**. У якому з них звук [и] наголошений, а в якому – ненаголошений? Чи однаково вони вимовляються?
- Над словами першого рядочка постав наголос. Підкресли букви, які позначають ненаголошені голосні [е], [и].

[é]
пе́нь

[і́]
мли́н

[eʲ]
пе́ньо́к

[иʲ]
млино́к

3. Прочитай у вірші «Зимонька» підкреслені слова. Постав наголос. Вимовляй правильно ненаголошені голосні [е], [и].

- А як правильно писати слова з ненаголошеними [е] та [и]?

Щоб дізнатися, як правильно написати слова з ненаголошеними голосними звуками [е], [и], треба дібрати перевірне слово, в якому ці звуки наголошені: се́стра, бо се́стри, крилу́, бо кри́ла.

4. Прочитай слова парами. Яка буква пропущена? Чому?

л...сток – лист

з...мля – зе́млі

гр...бок – гриб

ст...бло – сте́бла

- Спиши, вставляючи пропущені літери.

5. Спиши другий стовпчик загадки Діда Мороза. Підкресли слова з ненаголошеними [е], [и].

Пернаті гості

Вітер січе в обличчя. Намелó замети січневого снігу. Важкувато стало жити пташкам, що зимують у нас. Але вони не дуже журяться. Ось весело пролетіла зграйка жвавих красенів щигликів, чижів і коноплянок. Помчали поснідати насіннячком на лопухах, вільхах чи берізках.

А яке гарне деревце горобіни! Ніби це прикрашена ялинка. Чудові, спокійні червоногруді снігурі обсіпали його та ягідками ласують. До чого гарні пташки! Їх називають північними папугами. Це наші зимові гості. Вони прилетіли з далекої півночі, щоб тут перебути зиму. Бо там вона сувора, люта, набагато страшніша від нашої. А вже в лютому, на початку березня потроху посуватимуться до себе додому.

Ми в саду поставили «їдальні для пташок» і підготовуємо їх. Прилітають пернаті гості поласувати коноплею, просом, льняним насінням, ягодами горобини, калини, журавлини.

За Олександром Копиленком

Січе – із силою б'є.

Посува́тимуться – *тут*: відлітатимуть.

Поласува́ти – поїсти чогось смачненького.

Жва́вий – рухливий, моторний, прудкий.

1. Як живеться пташкам взимку? Чому?
2. Чи допомагають люди птаству перезимувати? Як?
3. Чим пташки живляться взимку?
4. Які пташки не відлітають на зиму в теплі краї?
5. Чому снігурів називають північними папугами?

Правопис ненаголошених голосних [е], [и]

1. Спиши. Поясни написання слів з ненаголошеними [е], [и].

Пл / Пр / При / прилетіли /
перо́ / пе́ра / перна́ті

2. Склади і запиши речення із розсипаних слів.

берези, Коло, чижі, стрибали.

- Знайди слова з ненаголошеними голосними звуками [е], [и]. Чи до кожного слова можна дібрати перевірне?

Написання окремих слів з ненаголошеними голосними [е], [и] треба запам'ятати: дитина.

3. Прочитай рядки з вірша Лесі Українки. Які букви пропущені? Які перевірні слова можна дібрати?

На з...леному горбочку,
У в...шневому садочку
Притулилася хатинка,
Мов малесенька д...тинка.

береза

- Спиши виділені слова, вставляючи пропущені літери.

4. Запиши слова і перевір їх написання за зразком.

с...ло́ – се́ла т...плéнький – те́плий
кр...ло – с...не́нький –

5. Добери із тексту «Пернаті гості» три слова з ненаголошеними [е], [и]. Запиши їх. Підкресли букви, що позначають ненаголошені голосні звуки [е], [и].

6. Прочитай текст. Про що в ньому йдеться?

У нашому с...лі побудували т...плицю. Там вирощують розсаду. Щодня через скляний дах у т...плицю заглядає з...мове сонце. Надворі хуртовина, а в т...плиці з...леніють огірки.

- Спиши текст, вставляючи пропущені букви.
- Назви усі звуки в слові теплиця.

Годівниця

Маленький Матвійко до дядька Степана прибіг собі зрана.
 – Ой, дядечку, дядьку, прийшли сніговіці, а в мене нема
 ще пташкам годівниці! Горобчики бідні, синичка, снігур –
 як корму дістануть з-під тих кучугур?!

Синичці наріжу тоненько сальця, ні, ні, не поставлю на
 неї сільця. Конопляних зерен сипну снігурам і житніх
 окрушин горобчикам дам. Знайду костогрізам з вишень
 кісточок, а ще й омелюхам – сухих ягідок.

Кільчастої горлиці теж не забуду – насінням її підгодо-
 вувать буду!

Весною і влітку у наших садах клюватиме птаство
 шкідливих комах, від гусені злої врятує сади – щоб гілля
 додолу зігнули плоди!

Володимир Лучук

Сільце – пастка, пристрій для ловіння птахів.
Окрушина – те саме, що крихта.
Зрана – зранку.

1. Що непокоїло Матвійка?
2. Знайди абзац, в якому розповідається, кого і чим збирався підгодовувати Матвійко.
3. Як ти гадаєш, чому хлопчик звернувся до дядька Степана?
4. Як птахи віддячать людям навесні?

Оярацой самостійно!

Щіглі

Щіглі в кущах пищали,
 Щоранку сповіщали:
 В кущах вітрище свище,
 Гуляє морозище.

1. Вивчи чистомовку напам'ять.

Приголосні звуки. Позначення їх буквами

1. Спиши. У словах першого рядка вимов усі звуки.

Які з них голосні, а які приголосні?

*Bbвв / Зз / ва / вз / ви / взимку / годівниці /
Додре діло роді сміло.*

2. Прочитай слова парами.

Якими звуками вони відрізняються?

Дуб – зуб, гора – нора, рак – мак, сон – сом, тин – син.

- Спиши. Підкресли букви, що позначають різні звуки у парах слів.
- Ще раз вимов ці звуки.
Чи натрапляє повітря на перешкоди під час їх вимови?

3. У словах **горобчикам** і **окрушин**

підкресли літери, що позначають приголосні звуки.

понеділок

4. Прочитай речення.

Матвійко читав про синичок, шишкарів і щигликів.
За вікном дзвеніла синичка і дженджурився щиглик.

Дженджуритися – чепурітися, гарно вбиратися.

- Вимов звуки, позначені виділеними буквами.
- Скільки звуків позначає буква **щ**? А буквосполучення **дз**, **дж**?

Запам'ятай!

Літера щ завжди позначає два звуки: [ш], [ч].

Буквосполучення дж, дз позначають звуки [дж], [дз].

5. Спиши чистомовку «Щиглі».

- У виділених словах підкресли букви, що позначають приголосні звуки.

Не може

Настала зима. Випав сніг. Вийшов уранці Сашко на горód і бачить: неподалік катаються на санчатах з гори хлопчики та дівчатка. Дивився, дивився він на них і раптом заплакав.

Підійшла до нього мама:

– Чого ти, Сашо?

– Я також хочу покататися, – крізь сльози відповідає Сашко.

– То чому ж не йдеш? У тебе ж є санчата.

– Не можу я їх взяти туди, – схлипує Сашко.

– Чому?

– Бо діти просітимуть покататися.

Микола Герасименко

1. Як ти гадаєш, чи варто було плакати Сашкові? Чому?
2. А як би ти вчинив на його місці?

Білі мухи

Білі мухи налетіли, –
все подвір'я стало біле.
Не злічити білих мух,
що летять, неначе пух.
– Галю, Петрику, Кіндрате,
годі, ледарі, вам спати! –
І побігли до санчат
Галя, Петрик і Кіндрат.
Всі з гори летять щодуху,
щоб піймати білу муху.
А санчата їм усім
змайстрував старий Максим.

Максим Рильський

1. Що це за мухи налетіли на подвір'я?
2. Розкажи, як ти розважаєшся взимку.
3. Вивчи вірш напам'ять.

Дзвінки і глухі приголосні звуки

1. Спиши. У словах першого рядка підкресли букви, що позначають приголосні звуки.

Хх / ха ху / ух хуртовина, віхала
В небі хмара пролітала,
Білий пух порозсипала.

- Вимов попарно звуки: б—п, г—х, ґ—к, д—т, ж—ш, з—с.
- Які з них вимовляються дзвінко — з голосом і шумом? А які — глухо — тільки з шумом?

2. Прочитай таблицю дзвінких і глухих приголосних звуків.

Дзвінкі: [в] [м] [н] [л] [р] [й] [б] [г] [ґ] [д] [ж] [з] [дж] [дз] —

Глухі: — — — — — — [п] [х] [к] [т] [ш] [с] [ч] [ц] [ф]

- Вимов спочатку дзвінкі, а потім глухі приголосні звуки.

Дзвінкі приголосні звуки в кінці складу і слова вимовляються дзвінко: дуб, дід, віз.

3. Спиши два останні рядки вірша «Білі мухи». В словах останнього рядка назви дзвінкі і глухі приголосні звуки.

- Склади звукову модель слова їм. Скільки приголосних звуків у цьому слові?
- А в яких ще літерах «ховається» дзвінкий [й]? Випиши з тексту «Не може» чотири слова з такими буквами.

4. Прочитай віршик Анатолія Костецького «Зимові друзі».

Гарні друзі є в зими: Різні гри́пи та ангі́ни —
сани, лижі, ковзані́. не для тих, хто дружить з ними!

- Чи є у тебе зимові друзі? Розкажи, як ви дружите.
- Спиши перше речення. Підкресли однією рисою букви, що позначають дзвінкі приголосні, двома — глухі.

Зимою

Вранці сніг війнув із поля, й забіліло все навколо: і дорога, і гайок, і ставок, і наш каток.

Я в руках коньки тримаю, я задумавсь і не знаю, що уже робить мені: чи журитися, чи ні. Може б трохи пожурився, але брат мій нагодівся. Він в колгоспі їзовім, друзі ми великі з ним. Брат моргнув мені бровою:

– Їдь, Михайлику, зі мною. Бачиш, сніг який мете? Сніг – це зерно золоте. Сніг затримаєм щитами... Їдь, Михайлику, із нами.

Я ж, непростений таки, спритно виліз на санки, попросив у брата віжки, бо я править вмію трішки, уместився на щитах, ну і правлю аж на шлях.

Ми щити возили з братом до четвертої бригади, розставляли їх з людьми, потомились навіть ми. Так зате ж тепер я вмію шлях спинити сніговію, й навіть чується мені, як живе сніжок в зерні.

Михайло Стельмах

Віжки – ремінь, яким правлять кіньми.

1. Про що розповів Михайлик?
2. Для чого люди затримують сніг на полях?
3. Як ти розумієш зміст виділеного речення?

Опрацюй самотійно!

Хліб

Хліб не зайчик з лісу носить –	Як мій братик, як мій тато.
брат мій сіє, тато косить.	Прибіжить із лісу зайчик –
Хліборобом хочу стати,	сам подам йому окрайчик!

Варвара Гринько

1. А ти знаєш, як вирощують хліб? Розкажи.
2. Як ти думаєш, чому хлопчик хоче стати хліборобом?

Прислів'я

Зима без снігу – літо без хліба.

1. Спиши. У підкреслених словах назви дзвінки і глухі приго-
лосні звуки.

У иѣи ѡѣи ѡа оѣи ѡу аѣи ѡѹѣеня аѣик
Маленька праѣа
краѣа за велике бездѣля.

2. Прочитай виразно пари слів. Поясни їх значення.
Якими звуками розрізняються слова?

- Спиши, підкресли букви, що позначають пари твердих і м'яких приголосних звуків.

М'якість приголосних звуків позначається на письмі буквами ь, і, я, ю, є. Приголосний звук [й] завжди м'який.

3. Прочитай загадку-акровірш. Знаєш, як її відгадувати?

Сипле з неба білий пух
На дахи, на гай, на луг.
І малі веселі діти
Гратись будуть і радіти.

з'являється
черевіки

- Запиши слова **гай, гратись, будуть**.
- Підкресли букви, що позначають м'які приголосні звуки двома рисочками, а тверді – однією. У якому із записаних слів всі приголосні дзвінкі?

4. Прочитай. Спиши, вставляючи потрібні букви.

Омертвіли лози.
Ледь гіллям хитають...,
А в полях морози
Та вітри гуляють...

5. Спиши перші два рядки вірша Варвари Гринько «Хліб». Назви букви, що позначають тверді і м'які приголосні звуки.

Сніжинки

Білесенькі сніжиночки,
вроділись ми з води;
легенькі, як пушиночки,
спустились сюди.

Ми хмарою носилися
від по́диху зими,
і весело крутилися
метелицею ми.

Тепер ми хочем спатоньки,
як дітоньки малі,
і лінемо до матінки –
до любої землі...

Микола Вороний

1. Що розказали про себе сніжинки?
2. Які слова вірша допомагають змалювати сніжинки як живі істоти.
3. Розкажи, якими ти уявляєш сніжинки?

Опрацюй самостійно!

Зимові місяці

Каже грудень: – Не впаду
На слизькому я льоду.
Каже січень: – Я синиччин
Спів за хатою знайдú.
Каже лютий: – Я до рути
Стежку в весну прокладу.

Василь Діденко

Рúта – пахуча рослина.

Прислів'я

В лютому зима вперше з весною зустрічається.
В лютім сонце йде на літо, а зима на мороз.

1. Назви зимові місяці. Чому вони отримали такі назви?
2. Як ти розумієш зміст прислів'їв?

Як переносити слова з м'яким знаком (ь)?

1. Спиши. Поділи для переносу підкреслені слова.

Тт / Цц / ть / ць / робить / городець
 Носить / півник-співунець
 на / голівці / тубінець.

- Як на письмі позначається м'якість приголосних звуків?

2. Прочитай слова. Чого у них більше – звуків чи букв? Чому?

Лось, півень, карась, джміль, лисонька.

- Спиши, підкресли м'який знак.
- Поділи на склади слово **лисонька**.

При переносі слів із рядка в рядок м'який знак (ь) не можна відривати від попередньої букви: куль-ка, віль-ха.

3. Прочитай виразно вірш Григорі Вієру.

Нас голубить рідна **ненька**,
 З хмари сонце вирина.
 В небі сонечко **одненьке**,
 І матуся в нас одна.

неділя

- Поділи для переносу виділені слова.

4. Спиши речення, вставляючи пропущені букви.

Васил...ко та Гриц... катають...ся на санчатах. Над землею весело кружляють... білі сніжинки.

- Виділені слова поділи для переносу.

5. Перепиши перший стовпчик вірша «Сніжинки».

- У виділених словах підкресли букви, що позначають приголосні звуки. Які з них м'які?
- Поділи для переносу слова **білесенькі** та **легенькі**.

Протоптали стежку

Уночі була хурделиця. Намело кучугури снігу. Рановранці у школу йшло троє дітей – Юрко, Михайлик і Ніна. Всюди коло хат з'явилися люди. Відкидали лопатами сніг, прокладали доріжки.

Ось хатина бабусі Марії. Вона живе одна-однісінька. Зупинилися діти біля знайомого двору. Нікого не видно.

– Як же бабуса до криниці вийде? – сказав Юрко. – Снігу ж скільки.

– Давайте протопчемо стежечку від хати до криниці! – порадив Михайлик.

Діти увійшли на бабусине подвір'я. Йшли по глибокому снігу. Від воріт до хати було йти дуже важко. А від хати до воріт – трохи легше. Пройшли два, три, чотири рази. Протоптали стежку від воріт до хати і від хати до криниці.

Спітнілі, стомлені, радісні діти бадьоро йшли до школи. Вони думали: ось бабуса Марія вийшла з хати. Побачила стежечки. Радіє...

За **Василем Сухомлинським**

1. Чому діти вирішили допомогти бабусі Марії?
2. Що вони зробили?
3. З яким настроєм діти йшли до школи? Чому?
4. Чи доводилось тобі допомагати старим людям?
5. Назви дійових осіб прочитаного оповідання.

Прислів'я

Зимою сонце крізь сльози всміхається.

Як переносити слова з буквосполученнями **ьо, йо?**

1. Спиши. Підкресли буквосполучення **ьо**.

ь ьо льон деньок льотчик сьогодні
Сьогоднішньої роботи на завтра не відкладай.

Сполучення букв **ьо** вживається для позначення на письмі м'якості приголосного перед [о]: **пеньок**.

При переносі слова буквосполучення **ьо, йо** розривати не можна: у **ньо-го**, **зна-йомі**, або **знайо-мі**.

2. Прочитай виразно вірш Анатолія Камінчука «Іній».

Усі дерева в інеї –
У білому, у синьому.

Ростуть димки над хатами
Стовпцями волохатими.

Гілки похитує вітрець,
Снігур сніжок покльовує.
А Морозенко-пустунець
Нам вікна розмальовує.

- Що вимальовує на вікнах Морозенко?
- Випиши всі слова з буквосполученням **ьо**.
Поділи їх для переносу.

герої

3. Спиши речення, вставляючи
замість крапок пропущені букви.

У Л...ні кол...орові олівці. С...годні він намалює снігову
бабу. У н...го гарний настрій.

- Слова з **ьо** поділи на склади.
- Як переносити слова з буквосполученнями **ьо, йо?**

4. Прочитай. Спиши.

Підкресли у словах буквосполучення **йо, ьо**.

У Стьопа Майорова є цікава книжка про льотчиків.
Цього року він читає вже сьому книгу про бойові подвиги
льотчиків.

- Виділені слова поділи для переносу.

Сонце, Вітер і Мороз (Казка)

Зустрілися Сонце, Вітер і Мороз і почали сперечання, хто з них дужчий. Назустріч їм ішла маленька дівчинка. Вони спитали її:

– Скажи, дівчинко, хто з нас дужчий?

Дівчинка подумала над питанням і відповіла:

– Вітер.

Розсердився Мороз і сказав дівчинці:

– Заморожу я тебе за це.

Але Вітер заспокоїв її:

– Не бійся, дівчинко, я в цей час не дутиму.

– А я спалю тебе, – пригрозило Сонце.

– Не бійся, дівчинко, – сказав Вітер, – я буду при тобі і дутиму.

І справді: без вітру мороз не заморозить; а коли дме вітер, сонце не спече.

1. Про що сперечалися Сонце, Вітер і Мороз?

2. Чим пригрозили дівчинці Мороз і Сонце?

3. Як її заспокоїв Вітер?

4. Хто виявився дужчим? Чому?

Подовжені м'які приголосні звуки

1. Спиши.

Уу Уу уу чи чк чл читання змагання
Слова щирою вітання
дорожчі за частування.

2. Прочитай слова. Виділені подвоєні букви читай як один подовжений звук.

Навчання, завдання, читання, життя, знання, гілля, плаття.

- Спиши. Підкресли букви, що позначають подовжені приголосні звуки.

М'які подовжені приголосні звуки на письмі позначаються двома буквами: бажання, обличчя. Переносити можна так: гі-лля, гіл-ля.

3. Спиши, вставляючи пропущені букви.

У вересні починається навча...я в школах. Усі діти здобувають зна...я та умі...я на уроках чита...я. Домашні завда...я всі виконують добре.

- Поділи для переносу виділені слова.

учителька

4. Склади і запиши прислів'я із розсипаних слів. Як ти розумієш його зміст?

красна, пір'ям, Пташка, людина, а, знаннями.

5. Прочитай вірш Самуїла Маршака.

Приведи усе в порядок,
Щоб були готові зрання
Олівець, перо і зошит –
все, що треба для навчання.

- Спиши. Виділені слова поділи для переносу.

Пригріває сонечко

Хоча й зветься цей місяць лютим, але вже починає пригрівати сонечко. Вже й синичка голосніше приспівує, горобці в'ються, метушаться, відчуваючи прихід весни.

Пригріє сонечко, на дахах сніг підтане і на подвір'я капає вода. Капає, капає... Але й підмерзає потроху. Отак підмерзає, і створюються гострі кришталеві бурульки. Вони схожі на прозорі спіси. Бурульки ростуть під вечір, а вранці чи вдень сонце припече – ці списи падають на землю.

Обережно ходіть біля будинку, щоб бурульки часом не впали на голову.

За **Олександром Копиленком**

Спіс – стародавня зброя у вигляді гострого металевого наконечника на довгому держаку.
Кришталевий – прозорий, як скло, кришталь.

1. Які прикмети свідчать про наближення весни?
2. Як утворюються бурульки?
3. На що вони схожі?
4. Від чого нас застерігає автор?

Опрацюй самостійно!

Уночі у білім танці
Закружляло біле пір'я,
І проснувся дядько вранці
Та й подався на подвір'я.

Григоріє Вієру

1. Про яке пір'я йдеться у вірші?

Апостроф. Перенос слів з апострофом

1. Прочитай. Вимов виразно виділені слова. Твердо чи м'яко вимовляється приголосний звук, який позначає букву, що стоїть перед апострофом? Спиши.

Бб / об / об'ява / роз'їзд / подвір'я
Ранні пташки росу п'ють,
а пізні – слізки ллють.

2. Прочитай. Спиши.
Підкресли слова з апострофом.

Лічилка

В'юн, хом'як, пір'їна, в'ється,
знак апострофом зветься.

Слова з апострофом переносяться по складах.
Апостроф залишається з попереднім складом: рум'я-
ний, рум'-яний, об'-ява, об'я-ва.

3. Прочитай. Спиши. Виділені слова поділи для переносу.

Чергові

Дем'янка і Мар'янка сьогодні чер-
гові. Їх обов'язок поливати квіти, щоб
не зів'яли. Горять полум'ям червоні
квіти на підвіконні.

чергові

4. Прочитай. Спиши, вставляючи пропущений знак.

Солов...ї зимують в Африці. Але там вони гнізд не в...ють.

5. Перепиши вірш Григоріє Вієру. Слова з апострофом поділи для переносу.

ЗАГЛЯДАЄ В ШИБКУ КАЗКА

СЛОВО. РЕЧЕННЯ

Задзвонив синенький дзвоник

Задзвонив синенький дзвоник
На стеблі.

Поскакав зелений коник
По землі.

Розправляв малі крилята,
Наче птах.

Він казки поніс малятам
По світах.

Копитами по стежинах
Дзвінко бив,

І казки по всіх долинах
Розгубив.

То ж на кожній пелюстінці
Між квіток,

Мов у шапці-невидимці
Сто казок.

Той, хто піде, не вбоїться
По росі,

Відшукає у травиці їх усі.

Тамара Коломієць

1. Що поніс малятам зелений коник?
2. Де коник розгубив казки?
3. Розглянь уважно малюнок і скажи, які казки розгубив коник у травиці.
4. Пригадай, які казки ти знаєш. А які найбільше любиш?

Слово. Речення

1. Перепиши каліграфічно букви. Із складів утвори і запиши слова.

Кк ка кл / зка ка ник ко нок дзві

2. Прочитай прислів'я. Як ти розумієш його зміст?

Маленькі казки багато розуму додають.

- Запиши речення. Із скількох слів воно складається?

3. Прочитай і поміркуй, у якому рядку записані речення, а в якому – окремі слова.

Була собі

У неї козенят

Була собі коза.

У неї було семеро козенят.

- Пригадай, із якої казки ці речення.
- Для чого нам слугує речення?

Речення слугує нам для вираження думки.

4. Ще раз прочитай перші два речення з вірша Тамари Коломієць. Про що розповідається в кожному реченні?

- Перепиши перше речення.
- Як пишуться слова в реченні?

Слова в реченні пишуться окремо одне від одного.

5. Прочитай виразно вірш Максима Крата «Ранок».

Сонце піднімається.

Квітка розпускається.

Мама усміхається.

Ранок починається.

дзвінок

- Скільки речень у вірші?
- Про що йдеться у кожному реченні?
- Спиши. Не забувай кожне слово писати окремо.

Лисиця і глечик (Українська народна казка)

Булі собі дід та баба. Пішли вони в поле жито жати.
І взяли з собою глечик молока.

Прийшли в поле, баба й каже:

– Де б це глечика поставити?

– Постав ось тут, під кущем.

От стали вони жати. Жнуть та й жнуть.

Аж біжить лисичка. Побачила глечика, випила з нього молоко, а голови назад не витягне. Ходить, крутить головою, приказує:

– Ну, глечику, пожартував і годі. Випусти мою голівоньку! А глечик не відпускає, хоч ти що хоч роби.

– Постривай, клятий глечику! – каже лисичка. – Ось я тебе втоплю!

Побігла вона до річки. Встромила голову у воду. Наповнився глечик і потягнув за собою лисицю.

1. Про кого йдеться в казці?
2. Що скоїла лисичка?
3. Як вона вирішила позбутися глечика? Що вийшло з лисиччиних хитрощів?
4. Прочитайте казку в особах.

Опрацюй самостійно!

Відгадай загадку!

Носить воду, не дармує.

Має вухо, а не чує.

(ч, е, Г, л, и, к)

З якою інтонацією треба читати речення?

1. Перепиши каліграфічно.

М Мм м мя ме мо миска молоко
Я лисичка, я сестричка, не сиджу без діла.

2. Ще раз прочитай перші три речення казки «Лисиця і глечик». Про що розповідається у кожному реченні?

- Які розділові знаки стоять у кінці розповідних речень?
- Знайдіть речення, яке містить питання. Який розділовий знак стоїть в кінці питального речення?
- Як треба прочитати речення із знаком оклику в кінці?

3. Прочитай виразно вірш молдовського поета Філіпа Миронова. Подумай, з якою інтонацією треба читати кожне речення.

Хто спить на городі?

Що то за господар	– Гей, прокинься! – каже мати.
Спить в нас на городі?	– Не хропи, пішли до хати.
Все не виспитьсь ніяк,	І кавун від оцих слів
А хропе, аж в'яне мак!	Враз притих, почервонів.

- Яке речення містить запитання?
Запиши його.

цибуля

4. Прочитай веселий вірш Грицька Бойка.

– Де це ти порвав штани?	– Кавуни не винні.
Лазив знов по кавуни?	Лазив я по дині!

- Яким реченням відповідають моделі?
- 1) _____ по _____ ?
- 2) _____ по _____ !

5. Вивчи вірш Грицька Бойка напам'ять і запиши його з пам'яті.

Лисиця та їжак (Українська народна казка)

Поверталася стара лисиця з невдалого полювання. У животі бурчить від голоду. Іде, солодкими оченятами позирає. Назустріч їжак.

– Здоров був, їжаче!

– Здоровенькі й ви будьте, – відповів їжак і згорнувся клубочком.

– Як здоров'ячко?

– Спасибі!

– І давно ми не бачилися, голубчику. Давай на radoщах поцілуємось.

Згорнувся їжак іще тугіше, засопів.

– Не можу, – відповідає. – Я ще не вмивався.

– А знаєш, – каже лисиця, – я тепер уже не їм м'яса, самі овочі. Сьогодні цілий ранок з кроликами у капусті паслася. Та й наїлася ж!..

– Та що ви кажете?! А я оце саме хотів вам сказати, що біля старої вільхи виводок тетеревенят пасеться.

– Де це? – так і підскочила лисиця.

– За струмочком, праворуч. Та куди ж ви?

– Побіжу, ніколи...

І лисиці як не було.

Розгорнувся їжак:

– Піди-но, побігай. Нас, голубонько, не обдуриш...

Та й потупав далі.

1. Звідки поверталася стара лисиця?
2. Чому вона подивлялася на їжача солодкими очима?
3. Яка розмова відбулася між лисицею та їжаком?
4. Чи повірив їжак хитрусі?
5. Як він її перехитрив?
6. Хто з героїв казки тобі сподобався? Чому?

Як позначати на письмі початок і кінець речення?

1. Перепиши каліграфічно.

Іі Ії індик Ірина їжак їхати
Із садка в холодну пору
попішав їжак в комору.

- З якої літери – великої чи малої – треба писати перше слово в реченні?

Перше слово в реченні пишеться з великої букви.

2. Прочитай виразно вірш Анатолія Камінчука.

- Ластівочко сизокрила,
звідкіля ти прилетіла?
- Прилетіла я порану
із-за моря-океану.
- Що ти діткам принесла?
- Сонця, ласки і тепла!

- Скільки речень у цьому вірші?
- Як може позначатися на письмі кінець речення?

У кінці речення ставиться крапка, знак питання або знак оклику.

3. Добери із казки «Лисиця та їжак» по одному прикладу розповідних, питальних та окличних речень. Як позначається початок і кінець кожного речення?

4. Із вправи 2 перепиши тільки питальні речення.

- У другому реченні підкресли букви, що позначають приголосні звуки.

Кіт і пес

(Українська народна казка)

Булó це чи не булó, а зустрілися якось кіт і пес. Пес цілий день гасав лугами, допомагав пастухові череду́ па́сти, а ввечері гарно вечеряв, що там давав йому хазяїн, і міцно засипав.

От кіт і питає у пса:

– Скажи-но мені, як це так: життя твоє таке клопітне́, а їси ти всмак і спиш добре. Тим часом я живу в теплі, без турбот, а проте не маю ні спокійного сну, ні смаку́ до їжі.

Пес і каже котові:

– Потрудись, побігай, а тоді вже обідай. Поробиш усю роботу, то й поспиш в охоту.

Гасав – жваво бігав, ганяв, носився.

Клопітне́ – неспокійне, турботливе.

Всмак (усма́к) – з насолодою, з задоволенням.

1. Про кого йдеться у цій казці?
2. Знайдіть речення, в якому розповідається, як жив пес.
3. А чому кіт не мав ні спокійного сну, ні смаку до їжі?
4. Що йому порадив пес? Чи можна ці слова назвати найголовнішими в казці? Чому?

Опрацюй самостійно!

Друзяки

Кіт з Рябком були друзяки.
Котик нишком у собаки
брав щоразу м'ясо, сало,
бо котові завжди мало.

А Рябко зітхав у ту́зі:
«Хай бере, на те ми друзі».
Діти, ви скажіть мені:
Кіт був друг Рябкові?

Платон Воронько

Зітхав у ту́зі – зітхав у журбі, з жалем, сумом.

1. Як ти гадаєш, як повинні поводитися справжні друзі?

Крапка в кінці речення

1. Перепиши каліграфічно. Загадку відгадай.

Пп Сс пе по сю ся пес собака
Гавкає, кусає, в дім не пускає.

- Який розділовий знак стоїть в кінці розповідного речення?

2. Із слів лівого і правого стовпчика склади розповідні речення.

Собака
Кіт
Корова
Кінь

ірже
мукає
гавкає
нявкає

- У тебе вдома є собака, кішка чи якась інша тваринка? Розкажи про неї.

3. Прочитай уважно. Поділи текст на речення. Запиши.

У нас живе собака Пальма у неї є синок Гавчик вони стережуть наш дім.

- Правильно позначай початок і кінець кожного речення.

4. Прочитай виразно віршик Ліни Біленької.

Щеня

Біжить щеня щодуху –
Вкусило щось за вухо.
Щеня перелякалось,
За кущик заховалось.
Сидить і вухо чуха.
Щеня вкусила ... муха.

середя

чепує

- Запиши останнє речення.
- Зроби звуковий аналіз слова **щєня**.

5. Перепиши виділені речення із казки «Кіт і пес».

- Поділи для переносу слова **обідай** та **охоту**.

Без труда нема плода (Казка)

Якось один чоловік почастував вовка хлібом.

– Ну й смачний! – похвалив вовк. Далі й питає:

– А де ти його взяв?

– Та де взяв! Землю виорав...

– І все?

– Ні, потім посіяв жито...

– І вже маєш хліб?

– Та ні, – каже чоловік. – Почекав, поки жито зійшло, виросло, поспіло. Потім я його віжав, змолотів, наमолів борошна, змісив тісто й аж тоді напик буханців.

– Що смачний хліб, то смачний! – сказав вовк. – Та скільки ж коло нього походити треба!

– Твоя правда, – сказав чоловік. – Клопоту багато. Але без труда нема плода.

Почастува́в – пригості́в.

Віжа́в – зріза́в біля кореня.

Походи́ти – *тут*: попрацювати.

1. Кого почастував хлібом чоловік?
2. Про що розпитував чоловіка вовк?
3. Чи легко дістається людям хліб? Чому?
4. Яку роботу треба виконати, щоб смакувати хлібом?
5. Як ти розумієш зміст виділених слів?

Знак питання в кінці речення

1. Перепиши каліграфічно.

Он на ну ня он нема нумо насіння
У праці коріння ірке,
та плоди солодкі.

- Слова **коріння** й **насіння** поділи для переносу.

2. Відшукай у тексті казки «Без труда нема плода» речення, які містять питання. З якою інтонацією їх слід читати?

- Який розділовий знак стоїть в кінці питальних речень?

3. Прочитай або проспівай українську народну пісеньку «Чорний баран».

- Де ти ходив, наш чорний баране?
- До млина, до млина.
- Що ти робив там, чорний баране?
- Пшеницю молот, пшеницю молот.

- Із скількох речень складається пісенька? Які з них питальні?
- Запиши тільки питальні речення.

4. Прочитай текст.

Вовк живе в лісі.
У вовка сіре хутро.
Зуби гострі.
Вовк дуже спритний.

- За поданими схемами побудуй питання до кожного речення.

Де _____ ?
Яке _____ ?
Які _____ ?
Чи _____ ?

5. Запиши два питання до тексту із вправи 4.

Котик і півник (Українська народна казка)

Були собі котик і півник та й побраталися. От котикові треба йти по дрова, він і каже півникові:

– Сядь же ти, півнику, на печі та їж калачі, а я піду по дрова. Та як прийде лисичка, то не озивайся!

Пішов. Коли це біжить лисичка.

– Півнику-братуку, відчини!

Півнику-братуку, відчини!

Як не відчиниш, віконце видеру, борщик виїм і тебе візьму!

А півник каже:

– Тоток, тоток, не велів коток! Тоток, тоток, не велів коток!

От лисичка віконце видерла, борщик виїла і півника взяла. Несе його, а він кличе котика – співає:

– Мій котику,
Мій братуку!
Несе мене ліска
За кленові ліси,
За круті гори,
За бистрі води.

Почув це котик, догнав лисичку, відібрав півника і приніс додому.

1. Що наказував котик півникові? Чому?
2. Чи послухав півник котика?
3. Хто в цій казці довірливий, боязкий, а хто хоробрий, сміливий?
4. Якою зображена лисиця?

Знак оклику в кінці речення

1. Перепиши каліграфічно. Із складів утвори слова.

Пл Плт пі пл та тя / вник пі тик ко
Котику, рятуй півника!

2. Повернися до казки «Котик і півник». Відшукай у ній окличні речення.

- З якою інтонацією вимовляються ці речення?
- Який розділовий знак ставимо в кінці окличних речень?

3. Прочитай скоромовку Анатолія Камінчука.

Овес

Овсій, овес сій!
Овсій день увесь сів овес!

- Вивчи скоромовку напам'ять і запиши її з пам'яті.

півень

4. Прочитай виразно віршик молдовської поетеси Агнеси Рошки.

Півень і курка

Чоботи узувши нові,
півень в гості йти готовий.
Курка також в гості хоче,
Тільки півень їй шепоче:
– Хто ж нам вимете наш дім?
– Білочка хвостом своїм!

- Перепиши два останні речення. Поясни вживання розділових знаків.
- Чому у виділених словах пишемо **ь**?

5. Перепиши пісеньку півника із казки «Котик і півник».

- Поясни, чому в слові **кленові** пишемо букву **е**.

Що таке Батьківщина?

Знаєш ти, що таке Батьківщина?

Батьківщина – це ліс осінній.

Це домівка твоя, і школа,
і гаряче сонячне коло.

Батьківщина – це труд і свято.

Батьківщина – це мама й тато.

Це твої найщиріші друзі.

Це бджола у весіннім лузі.

Батьківщина – це рідна мова.

Це дотримане чесне слово.

Анатолій Костецький

1. В якій країні ми живемо?
2. Що говорить поет про Батьківщину?
3. Прочитай рядки слів.

Товариші, приятелі. Гай, діброва, перелісок.

Оселя, будинок, хата, помешкання, житло.

- До яких слів із вірша вони близькі за значенням?

Слово

1. Запиши за зразком.

Бб бб Ба Батько
 Людина без Батьківщини,
 що пташка без пісні.

- Як ти розумієш зміст прислів'я?
- Із скількох слів воно складається?

2. Перечитай перший стовпчик вірша «Що таке Батьківщина?».

Зверни увагу на виділені слова. Продовж речення, вставляючи замість крапок виділені слова.

Батьківщина – це (що?) ..., ...,

- Запиши утворене речення.

Малдова

3. А тепер попрацюй з другим стовпчиком вірша Анатолія Костецького. За зразком попередньої вправи склади і запиши речення. Замість крапок вставляй виділені слова.

Батьківщина – це (хто?) ..., ...,

4. Прочитай виразно вірш молдовського поета Лівіу Деляну.

Батьківщина

Наша рідна Батьківщина,
 Де родились я і ти,
 На усій землі єдина,
 Кращої нам не знайти.

Наче рідна мати, любить,
 Пригорта дітей своїх,
 І навчає, і голубить –
 Тож дорожча від усіх!

- Як автор ставиться до нашої Батьківщини?
- З ким він її порівнює? Подумай, чому.
- Що робить Батьківщина для нас з тобою?

5. Перепиши перший стовпчик вірша Лівіу Деляну.

- Які слова відповідають на питання **яка?**

Батьківщина

Що таке Батьківщина?
За віконцем калина,
Тиха казка бабусі,
Ніжна пісня матусі,
Дужі руки у тата,
Під тополями хата,
Під вербою криниця,
В чистім полі пшениця.

Петро Бондарчук

1. Що таке Батьківщина в розумінні поета?
2. А яку відповідь дав би ти на це питання?

Облітав журавель

Облітав журавель
сто морів, сто земель,
облітав, обходив,
крила, ноги натрудив.
Ми спитали в журавля:
– Де найкраща земля?
Журавель відповідає:
– Краще рідної – немає!

Платон Воронько

1. Про що діти запитали в журавля?
2. Що їм відповів птах?
3. Один із віршів вивчи напам'ять.

Слова — назви предметів

1. Спиши каліграфічно.

Гр ро ря ор рід родіна
Рідний край. Земля батьків. Вітчизна.

- Яке ще близьке за значенням слово можна додати до записаних слів?

2. Розглянь малюнки. До яких предметів ставимо питання хто?, а до яких — що?

- Запиши за зразком.

Хто? Хлопчик, ..., ...,
Що? Завод, ..., ...,

Слова — назви предметів відповідають на питання хто? що?.

3. Прочитай. Закінчи речення.

Оксанка, Василько, Юрко — це (хто?)
Кінь Буян, миша, ведмідь Мишко — це (хто?)
Неділя, середа, четвер — це (що?)
Шафа, стіл, ліжко — це (що?)
Довідка: меблі, діти, дні тижня, тварини.

4. Відшукай у вірші «Батьківщина» слова — назви предметів. На які питання вони відповідають? Запиши п'ять слів.

Моя Молдова

Батьківщина – це країна, де ми народилися і живемо. Батьківщина – це наша домівка, наша вулиця, наше село чи місто.

Ми живемо в Молдові. Це сонячна, квітуча країна, працьовиті і добрі люди.

Столиця Молдови – місто Кишинів. У ньому багато парків, скверів, театрів, музеїв.

У нашій країні мешкає багато різних народів: молдовани, українці, росіяни, болгари, гагаузи, цигани, євреї.

Ми всі палко любимо нашу Вітчизну.

Мешкає – проживає.

Палко – гаряче, дуже.

1. Як ти розумієш, що таке Батьківщина?
2. Як називається наша країна?
3. Яке місто є столицею Молдови? Що ти про нього знаєш? Розкажи.
4. Які народи мешкають у нашій країні?
5. Розглянь національний одяг народів Молдови.

молдовани

болгари

росіяни

гагаузи

Велика буква у назвах країн, міст, сіл, річок

1. Спиши.

Мм/ми мо ом мила рідна Молдова
Моя Молдова – квітучий сад.

- Підкресли слова-назви предметів.
- Яке слово є назвою країни? З якої літери – великої чи малої – воно пишеться?

2. Прочитай.

Петрик живе в місті Комрат. А раніше вся його родина мешкала в селі Мусаїт.

- Спиши. Виділені слова підкресли. З якої літери пишуться назви міст і сіл?
- Зроби висновок, як правильно писати назви країн, міст, сіл, річок.

Назви країн, міст, сіл, річок пишуться з великої літери: місто Бричани, ріка Прут.

3. Закінчи речення. Поясни вживання великої літери.

Дністер, Дніпро, Дунай – це

Україна, Румунія, Польща – це

Дубосари, Одеса, Москва – це

країни

міста

ріки

4. Прочитай текст. Вибери правильний варіант написання.

Оксанка – українка. Вона живе в (М/м) олдові. А її бабуся – в (У/у)країні, в селі (С/с)иницівка. Недалеко від села протікає річка (С/с)иниця.

Кини́в

- Спиши, розкриваючи дужки.
- У першому і третьому реченнях назви слова-предмети.

Моя Україна

Сонце у небі і зоряна ніч солов'їна –
моя Україна.
Мамина пісня і мамина тиха сльозина –
моя Україна.
Батькове слово і врода небесна калини –
моя Україна.
Слово молитви і лагідний усміх дитини –
моя Україна!

Катерина Чумарна

1. Чим нам така дорога Україна?

Київ

Київ – столиця України. Це стародавнє місто. Адже йому більше тисячі років. Легенда розповідає, що колись дуже давно три брати – Кий, Щек, Хорів і їхня сестра Либідь збудували на березі Дніпра укріплений городок. З того часу місто і називають Києвом на честь старшого брата Кія.

Зараз Київ – одне з найкращих міст у всьому світі.

1. Про що розповідає легенда?
2. Як звали братів і сестру, що збудували Київ? Дай відповідь реченням із тексту.
3. Чому Київ отримав таку назву?

Велика буква в іменах, прізвищах людей, кличках тварин

1. Перший рядок спиши. Слова другого рядка збери в прислів'я.

Дз до ді Да дідусь доня Дарина
своєю ² через ⁵ До ¹ воду ⁶ роду ³ хоч. ⁴

- Запиши складене прислів'я.

2. Добери з тексту «Київ» по три слова-назви предметів, які б відповідали на питання **хто?** і **що?**.

- Чому слова Україна, Київ, Дніпро пишемо з великої букви?

3. Прочитай.

Щоліта Сергійко гостює у бабусі Марії та дідуся Пилипа. У них є корова Рябуха та коза Панна.

Київ

- Спиши. Підкресли слова, написані з великої літери.

Імена, прізвища людей, клички тварин пишуться з великої букви: Тарас Григорович Шевченко; кінь Вогник.

4. Розглянь, як убираються українці. Дай дітям імена.

- Запиши замість крапок дібрані тобою імена.

Дівчатка: ..., ..., ...,

Хлопчики: ..., ..., ...,

Твоя земля

Розтанула зоря досві́тня,
росою вкрилися поля.
Ласкава, щедра і привітна
лежить навкі́л твоя земля.

Вона тобі не пошкодує
свого добра, свого тепла:
і щедро хлібом нагодує,
води хлюпне́ із джерела...

Твоя це Мати – Батьківщина,
твій дім з малих дитячих літ.
Звідсі́ль дороги і стежини
тобі лежать в широкий світ.

Лідія Компанієць

Досві́тня – яка буває перед сходом сонця, світа́нком.
Навкі́л – навколо.

1. Яка твоя земля?
2. Поясни, як ти розумієш зміст другого стовпчика.
3. Чому поетеса називає Батьківщину Матір'ю?

Опрацюй самостійно!

Батьківщину славу маю

Маю дім посеред гаю,
півсела родини маю,
маю поле і діброву,
маю мову пречудову,
Батьківщину славу маю –
в світі кращої не знаю,
її зорі, ниви, ріки
дорогі мені навіки.

Григоре Вієру

1. Чим пишається поет?
2. До виділених слів добери близькі за значенням.

Слова-предмети (закріплення)

1. Спиши букви і речення. Із складів утвори і запиши слова.

Дж/дж Дз/дз / ре дже ло / га дзи

- Назви слова, в яких звуків менше, ніж букв.
- До слова **джерело** добери близьке за значенням.

2. Прочитай. Доповни речення словами із довідки.

Українці всього світу шанують великого Кобзаря Книгу про хлопчика ... написав молдовський письменник

Довідка: Спиридон Вангелі, Тарас Шевченко, Гугуце.

- Поясни вживання великої букви.

3. Прочитай. Замість крапок додай імена дітей і кличку котика.

Україна

Сім'я зібралася ввечері вдома. Мама читає книжку. Донька ... вишиває рушничок. Син ... малює. А котик ... згорнувся клубочком і дрімає на килимку.

- Запиши три останні речення. Підкресли слова-предмети. Усно постав до кожного слова питання.
- Слово **сім'я** поділи для переносу. Запиши ще два слова-предмети з апострофом і також поділи їх для переносу.

4. Розглянь малюнки. Що на них зображено? Постав питання до кожного предмета.

- Склади речення з кожним словом.

5. Перепиши останній стовпчик вірша «Твоя земля».

- Поясни правопис слів з ненаголошеними голосними [е], [и].

ДО МОГО ВІКНА ПІДІЙШЛА ВЕСНА СЛОВО

Все прокидається поволі

Все прокидається поволі,
зі сну зимового встає.

Радіє гай, радіє поле,
земля поталу воду п'є.

Скресає і щезає крига,
бурульки падають з дахів,
і вітерець прозорокрилий
додому підганя птахів.

А в лісі на галяві теплій
поміж ялинок запашних
уперше спалахнув метелик –
тендітний вогничок весни.

Анатолій Костецький

Скресає – звільняється від криги.

Тендітний – тонкий, ніжний.

1. Які зміни в природі свідчать про прихід весни?
2. Що поет говорить про гай, поле і землю?
3. З чим порівнює Анатолій Костецький метелика?

Опрацюй самостійно! Весна

Зійшли сніги, шумить вода,
Весною повіва,
Земля вже квіти викида,
Буяє травка молода,
все мертве ожива.

Веселе сонечко блистить,
Проміння щедро ллє;
Гайок привітно шелестить,
Неначе кличе пригостить;
Струмочок виграє ...

Павло Грабовський

Буяє – пишно росте, розростається.

1. Як ти розумієш вислови **квіти викида**, **мертве ожива**, **проміння ллє**, **струмок виграє**?

Слова-ознаки

1. Напиши каліграфічно. Із складів утвори слова.

Оо ол он ко сінь о ма зи сна ве
Ой весно, йди! Всі ждуть тебе, кохана!

- Чому в кінці речень стоїть знак оклику?

2. Ще раз перечитай останній стовпчик вірша Анатолія Костецького і дай відповіді на питання.

Галява (яка?). Ялинки (які?). Вогничок (який?).

Слова-ознаки відповідають на питання який? яка? яке? які?.

3. Прочитай рядки вірша Наталі Забілої.

На зеленій галяві, дзюркотить криниченька,
де рясна трава, чиста, лісова.

- Знайди слова-ознаки, що розповідають нам, яка **галява**, **трава**, **криниченька**.
- Запиши за зразком. Слова-ознаки підкресли хвилястою лінією.

Зразок: Галява (яка?) зелена.

4. Прочитай. Добери із довідки пропущені за змістом слова.

Прийшла весна. Раніше почало вставати (яке?) сонечко.
Зігріло (яку?) землю. Задзюрчали (які?) струмочки.
Зазеленіла (яка?) травичка.

Довідка: холодну, веселі, ніжна, ясне.

- Чи зв'язані ці речення за змістом?
- Який заголовок до них можна дібрати?

5. Запиши доповнений текст із вправи 4 і дібраний тобою заголовок.

- Підкресли однією лінією слова-предмети, а хвилястою — слова-ознаки.

Здрастуй, весно!

Перший весняний місяць прийшов – березень! Нехай тепер як завгодно зима снігом сипле, морозцем вночі землю сковує – нічого не страшно. Бо зима все одно більше плаче, роняючи вдень краплини розталого снігу. Вже вона не спинить буйного ходу весни.

День починає збільшуватись, а ніч зменшуватись. Сонечко добре нагріває землю. І прокидається все в природі.

Олександр Копиленко

1. Який місяць розпочинає весну?
2. А як називаються інші весняні місяці?
3. Чи може зима зупинити прихід весни?
Чому ти так думаєш?
4. Що відбувається в природі у березні?

Навесні

Надійшла весна прекрасна,
многоцвітна, тепла, ясна,
ніби дівчинка в вінку,
ожили луги, діброви,
повно гомону, розмови,
і пісень в чагарнику.

Іван Франко

1. З ким порівнює Іван Франко весну?
2. Якою зображає поет цю пору року?
3. Чи радий ти приходу весни?
Розкажи, якою ти уявляєш весну.
4. Вивчи вірш напам'ять.
5. Намалюй свою ілюстрацію до вірша.

Описуємо предмети за їх ознаками

1. Перепиши за зразком.

Фр /рл Фр фіалка пролісок флокси

- Якого кольору фіалки, флокси і проліски?
Які з них весняні квіти?

2. Прочитай виразно вірш.

Дош

Дош рясний,
густий, сріблястий,
теплий, теплий
припустив

на лани,
дуби гіллясті,
на посадки
груш і слив.

Припустів – почав швидко йти.

- Назви слова-ознаки. Усно став питання.
- Які предмети вони описують?

3. Розглянь малюнки. Що на них зображено?

- Опиши квіточки кожної рослини за зразком.

Зразок: Підбіл (який?) жовтий,

4. Опиши предмети:

а) за смаком –

мед, лимон, сіль;

б) за кольором –

ялинку, мак, кульбабу.

5. Перепиши перші три рядки вірша Івана Франка «Навесні». Постав у кінці три крапки.

- Підкресли хвилястою лінією слова-ознаки, за допомогою яких поет змальовує весну.
- Слова-предмети поділи для переносу.

Веснянка

А вже красне сонечко
припекло, припекло,
ясно-щире золото
розлило́, розлило́.

На вулиці струмені
воркотя́ть, воркотя́ть.
Журавлі курликають
та летять, та летять.

Засині́ли проліски
У ліску, у ліску...
Швидко буде земленька
вся в вінку, вся в вінку.

Ой сонечку-батечку,
догоди́, догоди́!
А ти, земле-матінко,
уроди́, уроди́!

Олександр Олесь

Стру́мені – *тут*: струмки.

Догоди́ти – робити приємне, потрібне, бажане.

1. Яка картина постала в твоїй уяві?
2. Що то за золото сонечко розлило́?
3. Як ти розумієш вислів «буде земленька вся в вінку»?
4. До кого звертається автор? Як він їх називає?
5. Про що просить поет сонечко і землю?
6. Як сонечко може догоди́ти людям?

Опрацюй самостійно!

Бджілка весело літає

Бджілка весело літає,
квіткам вічка розтуляє.
Каже: – Квіти, годі спати,
Я прийшла медок збирати.

Анатолій Камінчук

Вічки – о́чки.

1. Чи сподобалась тобі бджілка? Чому?
2. Пофантазуй, про що ще могла говорити з квітами бджілка?

Слова-дії

1. Спиши.

Аа Яя Ама Андрій Яся Ярослав
А вже весна, а вже красна!

- У яких словах першого рядка «заховався» звук **а**?
- Підкресли у реченні слово-предмет прямою лінією, а слово-ознаку – хвилястою.

2. Ще раз уважно прочитай перші два стовпчики «Веснянки».

- Які слова розповідають, що зробило сонечко?
- А що роблять струмені та журавлі?

**На питання що робить? що робила? що робив?
що буде робити? відповідають слова-дії.**

3. Розглянь малюнки. Дай дітям і дорослим імена і розкажи, що вони роблять.

4. Прочитай.

Сонечко за день находилось,
Стомилось.
Прилягло на хмарку
І заснуло.

бджола
джміль

- Перепиши. Підкресли слова-дії двома рисками. (==)
- Про дії якого предмета розповідають підкреслені слова?
- У першому реченні назви м'які приголосні звуки.

5. Перепиши перше речення з вірша «Бджілка весело літає».

- Відшукай слова-дії і підкресли їх двома рисками. Усно став питання.

Великий Кобзар – Тарас Григорович Шевченко

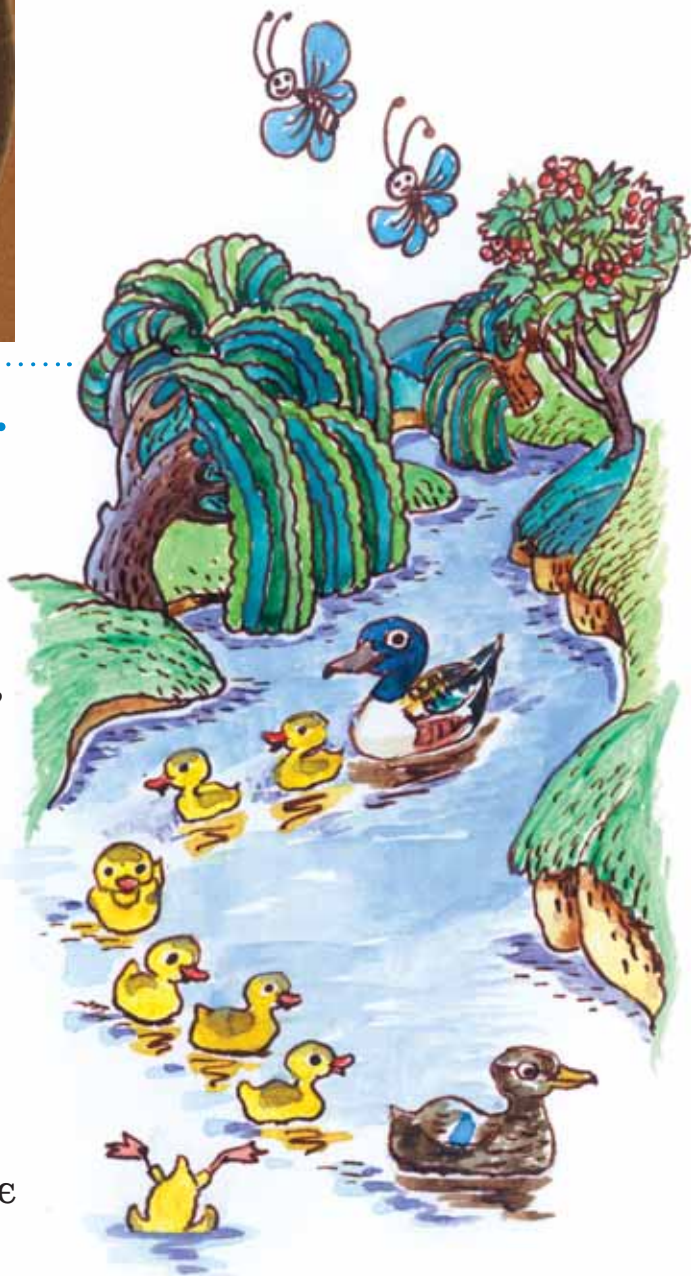
Тече вода з-під явора...

Тече вода з-під явора
яром на долину.
Пишається над водою
червона калина.

Пишається калинонька,
явір молодіє,
а кругом їх верболози
й лози зеленіють.

Тече вода із-за гаю
та попід горою,
хлюпочуться качаточка
поміж осокою.

А качечка випливає
з качуром за ними,
ловить ряску, розмовляє
з дітками своїми.

1. Яким настроєм ти перейнявся, прочитавши вірш?
2. Як розповідає поет про качечок?
3. А що говорить про калину?

Слова-дії

1. Прочитай. Із складів утвори слова. Запиши.

м на ка ба вер ша є ни ться
Без верби і калини нема України.

- Поясни написання слова **верба**.

2. Ще раз перечитай останні два стовпчики вірша «Тече вода з-під явора». Назви слова-дії, які розповідають, що роблять качаточка та качка.

3. Прочитай виразно вірш.

Червона калина

Зацвіла в долині
червона калина,
ніби засміялась
дівчина-дитина.

Любо, любо стало,
пташечка зраділа
і защебетала.

Тарас Шевченко

- Що ти уявив, прочитавши вірш? Розкажи.
- Назви слова-дії. З якими словами-предметами вони зв'язані?
- Запиши перше речення. Слова-предмети підкресли однією рисою, а слова-дії — двома.

4. Розглянь малюнки. Назви предмети. Розкажи, яким предметом яку дію виконують.

5. Прочитай виразно вірш Тараса Шевченка.

Встала весна, чорну землю
Сонну розбудила,

Уквітчала її рястом,
Барвінком укрила.

- Які слова змальовують весну як живу істоту?
- Спиши. Слова-дії підкресли двома рисками.

Найласкавіші руки

Маленька дівчинка приїхала з мамою у велике місто. Пішли вони на базар. Мама вела доньку за руку. Дівчинка побачила щось цікаве. На radoщах заплескала в долоні. І загубилась у юрбі. Загубилась і заплакала:

– Мамо!.. Де моя мама?

Люди оточили дівчинку й питають:

– Як тебе звуть, дівчинко?

– Оля.

– А маму як звуть? Скажи, ми зараз її знайдемо.

– Маму звуть... мама, ... матуся.

Люди усміхнулись. І знову питають:

– Ну, скажи, які в твоєї мами очі: карі, сині, блакитні, сірі?

– Очі в неї ... найдобріші...

– А коси?.. Які в мами коси – чорні, русі?..

– Коси ... найкрасивіші...

Знову усміхнулись люди. Питають:

– Ну, скажи, які в неї руки... Може, якась родимка у неї на руках є, згадай.

– Руки у неї ... найласкавіші.

Пішли люди й оголосили по радіо:

«Загубилася дівчинка. У її мами найдобріші очі, найкрасивіші коси, найласкавіші у світі руки».

І мама знайшлася.

Василь Сухомлинський

Юрба́ – багато людей, натовп.

Оточі́ли – обступили з усіх боків.

Оголосі́ли – об’явили.

1. Куди приїхала дівчинка з мамою?
2. Чому вона загубилася?
3. Якими ознаками дівчинка описала мамині очі, коси, руки?
4. Розкажи про свою маму.

Слова, протилежні за значенням

1. Перепиши каліграфічно.

Юю юр юн сю юрба юрбитися
Птах радіє весні, а дитя – матері.

- У яких словах «заховався» звук [y]?

2. Ще раз прочитай перший абзац оповідання «Найласкавіші руки».

- Що сталося з дівчинкою, коли вона загубилася?
- А як ти гадаєш, коли знайшлася мама, дівчинка заплакала чи засміялася?

- Поміркуй, чи можна сказати, що слова

загубилася – знайшлася

заплакала – засміялася

означають дії, протилежні за значенням?

3. Закінчи речення.

Сніг білий, а вугілля Зима холодна, а літо

- Запиши доповнені речення. Підкресли хвилястою лінією слова-ознаки, протилежні за значенням.

4. Прочитай слова. Які з них є назвами пір року, а які – пір доби?

ранок – вечір весна – осінь
ніч – день зима – літо

- Якими словами-ознаками ти б описав кожну пору року?

5. Прочитай уривок із вірша Ірини Жиленко «Весна і мама».

Якось я спитала у Весни:

– Ти чому приходиш, поясни? –

І Весна мені сказала прямо:

– Поспішаю я на свято Мами!

- Спиши перші два рядки. Слова-дії підкресли.
- Які приголосні звуки дзвінки, а які глухі у словах **спитала** й **сказала**?

Неня

- Розкажи-но, онучку, нені, що ми сьогодні бачили в гаю,
- попросив Дмитрика дідусь Демид.
- Якій нені? – питає Дмитрик. – Де вона?
- Он збирається вечерю нам варити.
- Так то ж мама.
- Вона і мама, і неня.
- Мамо, ти неня? – допитується в мами Дмитрик.
- Так, синочку, – усміхається мама.
- Вона ще й матінка, матуся, – додає дідусь Демид.
- Чому так багато? – дивується малий.
- Бо така багата мова українська. Це ж гарно, Дмитрику.
- Гарно, – каже хлопчик. – **І неня, і матінка, і матуся – це моя мама.**

Андрій М'ястківський

1. Чому для мами в українській мові існує так багато гарних слів?
2. Як це пояснив дідусь Демид?

Опрацюй самостійно!

Ще в колисці немовля
Слово «мама» вимовля.
Найдорожче в світі слово
так звучить у рідній мові:
мати,
матінка,
матуся,
мама,
мамочка,
мamusя! –

Називаю тебе я,
Рідна ненечко моя!

Варвара Гринько

1. Чому слово «мама» найдорожче?
2. Вивчи вірш напам'ять і розкажи своїй матусі.

Слова, близькі за значенням

1. Запиши за зразком.

Мамині руки щедрі, робочі. / /

- Підкресли хвилястою лінією слова-ознаки, що описують мамині руки.

2. Пригадай, які гарні слова є в українській мові для наших мам. Запиши їх.

3. Прочитай і поміркуй, які слова-дії можна вжити замість слова **розмовляти**, а які ні? Чому?

Розмовляти		говорити, мовити, реготати, сказати, розповідати, гомоніти
------------	--	---

- Запиши слова-дії, близькі за значенням?

4. Прочитай виразно вірш Григоріє Вієру «Вітер».

По снігу дівча гуляло,
Слово «мама» написало,
Налетів сердитий вітер
І зітер тих кілька літер.
Звідки злому вітру знати,
Що то значить: мама, мати.

диктант

- Чого не знав вітер? Як ти гадаєш, чому?
- Які слова-ознаки допомогли тобі відповісти на питання «чому»?

5. Прочитай текст.

Мати

Мама... І відразу заясніли твої очі, з'явилася усмішка.
Вона так турбується про тебе!

Недарма ж кажуть: у дитини заболить пальчик, а в матері
— серце.

Віктор Терен

- Спиши перший абзац.
- Підкресли у тексті слова-дії, близькі за значенням до слів **засяяли** і **підкується**.

Весна прийшла...

Прислухайтесь до пташиного хору в лісах, парках, садах. На різні голоси славлять весну дрозди, коноплянки, щиглики та інше голосисте птаство. А он здалеку озвалася їволга. Десь гучно закувала зозуля.

Та найгучніший голос у соловейка. Серед свіжого листя кущів затаївся цей невтомний співак і чути його чистий голос далеко-далеко.

Буйно піднімаються хліба, трави, а над ними, мов чорні стріли, шугають ластівки. Здається, що вони ніколи не відпочивають.

А ось при дорозі сховалась у траві кульбабка. Голівка її в біленькій пухнастій шапочці. Зірвеш обережно цю шапочку, подмеш на неї – і понесе вітер маленькі пухнасті парашутики.

Олександр Копиленко

1. Про який пташиний хор розповідає Олександр Копиленко?
2. Як автор називає солов'я? Що нового ти дізнався про цього птаха?
3. Як ти розумієш зміст вислову «піднімаються хліба, трави»?
4. З чим порівнює ластівок письменник? Як ти думаєш, чому він пише, що вони шугають?
5. Знайди опис кульбабки. Прочитай.

Слова-родичі. Що це за слова?

1. Склади і запиши речення із розсипаних слів.

зустрічає в Соловейко темнім сонці гаї
Тарас Шевченко

2. Прочитай уважно слова.

Голос, голосний, голосити, галас, наголос, голосно, приголосний, голосистий.

- Чи у всіх слів є спільна частина?
- Яке слово зайве? Що воно означає?
- Як розпізнати слова-родичі?

Слова-родичі мають спільну частину, однакову за значенням.

3. Прочитай скоромовку.

Сонячні соняхи

Соняшникам сонечко посміхалось сонячно:

– Де взялися на землі дітки-сонечка малі.

Леонід Куліш-Зіньків

- Барвінок і Ромашка знайшли у скоромовці слова-родичі. А ти їх знайшов?

4. Прочитай.

Соловейко ... краще від усіх пташок. Співаючи, він ... нерухомо. Гніздо своє ... на землі або під кущем.

- Які слова-дії «заблудилися» в довідці?
- Запиши речення, вставляючи потрібні за змістом слова.
- До слова **співає** добери слова-родичі.

Довідка: мостить, співає, сидить.

5. Прочитай уважно слова. Чи немає серед них «чужинців»?

Ліс, лісовий, лісник, лізь, пролісок.

- Запиши слова-родичі.
- З одним словомклади і запиши речення.

Христос воскрес!

Христос воскрес! Усе радіє,
Сміється сонечко з небес,
Прозора річечка леліє –
Христос воскрес!
Христос воскрес!
В траві фіалочки зітхають,
І пролісок тремтить увесь,
Розквітла яблунька, аж сяє –
Христос воскрес!
Христос воскрес!

Катерина Перелісна

Леліє – тут: спокійно тече.

1. Коли так вітаються:
«Христос воскрес! –
Воістину воскрес!»?
2. Що ти знаєш про Великдень?
3. Як це свято зустрічають у твоїй родині?

Писанки

З давніх-давен люди святкують Великдень – Паску. Саме цієї пори настає справжня весна. До Великодня діти й дорослі розписують яєчка, щоб потім дарувати їх родичам та знайомим.

Тож візьми, любий друже, акварель чи гуаш, додай клею ПВА і, поки зварене яєчко ще тепле, розмалюй його.

Христос воскрес!

Віктор Терен

1. Що таке писанки?
2. Для чого їх виготовляють до Великодня?

Слово (закріплення)

1. Запиши за зразком.

Dg Dg do di дорогий милий любий
Дороге яєчко на Великдень.

- Близькі чи протилежні за значенням слова з першого рядка?

2. Прочитай ще один вірш Катерини Перелісної.

Гарна писанка у мене,
мабуть, кращої нема,
мама тільки помагала,
малювала я сама.

- Назви слова-предмети. Добери до них слова-родичі.

3. Відгадай загадку, яку придумав Василь Заєць.

Семибарвний килимок

По листочках, по траві
йшли краплини дощові
і знайшли серед квіток
семибарвний килимок.
А промені підхопили,
в небі килим почепили.

- Які слова змальовують дії дощових краплин і променів? На які питання вони відповідають?
- До слів **стояли** і **розгубили** добери у вірші протилежні за значенням.

4. Прочитай і подумай, як можна назвати цей текст.

Над ставком у хмарі грає в...селка. Від сонця до з...млі барвистий міст. Це сонечко п'є воду. Воно й збудувало в...селку.

Василь Сухомлинський

- Перепиши, вставляючи пропущені літери.
- До слів **хмара** і **веселка** добери слова-родичі.

ЗОВСІМ ЛЕДАРИВ НЕМА!

РЕЧЕННЯ. ТЕКСТ

**Михайло Коцюбинський –
відомий український
письменник**

Десять робітників

Зайшов я колись до одної жінки в хату – Одаркою звали жінку. Дивлюсь, а у неї в хаті так чисто, гарно: діти умиті, чисто одягнені, обід зварений.

– Як Ви встигаєте все поробити? – питаю я в Одарки.

А вона каже:

– Як же мені не встигнути! У мене служить аж десять добрих робітників. Вони мене слухають: що не скажу – зроблять, один одному допомагають!

– Які ж то у Вас робітники?

– А ось вони! – засміялась Одарка і поклала на стіл свої десять пальців.

1. Як було в Одарки в хаті?
2. Чому вона встигала все поробити?
3. Які робітники допомагали їй і один одному?
4. Чи допомагають тобі твої робітники? Що вони вміють робити?

Поширюємо речення словами із довідки

1. Перепиши каліграфічно. Поясни зміст прислів'я.

Гі ч м цу Гі цу га ганок господиня
Праця годує, а лень марнує.

2. Прочитай народний віршик. Які слова-предмети «заховалися» в довідці?

Кую, кую чобіток,
Подай, бабо, молоток.
Не подаси _____ –
Не підкую _____ .

Довідка: чобіток, молоток.

3. Доповни речення потрібними словами із довідки.

Дідусь, мама, дитина – це

Сорока, качка, гава – це

Собака Булька, корова Зірка, кіт Мурко – це

Довідка: тварини, люди, птахи.

- Запиши доповнені речення.

4. Поміркуй, які слова із правого стовпчика треба вставити замість крапок. Як одним словом назвати вставлені слова?

... приносить газети

... пасе овець

... доглядає птахів

пташниця

чабан

поштар

ганок
гудзик

5. Прочитай. Які слова втекли з віршика Варвари Гринько?

Гава

Гава гаву _____ :

– Ти на ганок не _____ ?

– Не літала я на _____ ,

То й прогавила _____ .

літала

запитала

сніданок

ганок

- Як ти розумієш вислів «прогавити сніданок»?
- Перепиши віршик, вставляючи потрібні слова.

На вулиці

Іде дівчинка в школу. Бантики чистенькі, платтячко ви-
прасуване, черевики блищать. Поряд з нею мама, несе їй
портфель. А позаду двоє хлопців ідуть, розмовляють.

Один каже:

– Дивись, яка чепурна дівчинка. Аж глянути любо.

Чепуруха!

– І зовсім не чепуруха вона.

– Це чому? – здивувався перший. – Вона ж он яка
чистенька.

– А тому, що все за неї мама робить. Навіть портфель їй до
школи носить, я щодня бачу. **Ліниві охайними не бувають.**

Так чи не так?

Олег Буценъ

Чепурна – охайна, акуратна.

1. Чим сподобалась одному із хлопчиків дівчинка?
2. Який висновок про неї зробив другий хлопчик? Прочитай.

Опрацюй самостійно!

Помічники

– Татусю, татусю, куди йдеш?

Чому мене, синочка, не береш?

Ти будеш косити,

Я – траву носити.

Чи візьмеш?

– Матусю, матусю, куди йдеш?

Чому ти мене, донечку, не береш?

Ти будеш сапати,

Я – бур'ян збирати.

Чи візьмеш?

Марійка Підгірянкa

1. Чи доводилося тобі виконувати якусь роботу разом з
татом або мамою? Розкажи.

Складаємо речення із розсипаних слів

1. Склади прислів'я. Як ти розумієш його зміст?

плотом, а, Дерево, трудом,
цініться, людина.

- Як вимовляємо буквосполучення -ться, -шся?

2. Прочитай. Установи межі речень.

Ми вчимося в першому класі діти нашого класу дружні і працелюбні ми любимо свою школу

- Речення запиши.

3. Знайди кінець прислів'я.

Поспішай не язиком
Не полінуєшся –
Що посієш,

майстром станеш.
те й пожнеш.
а ділом.

- Коли так говорять?

учень
учениця

4. Склади речення із розсипаних слів.

допомагали Андрійко бабусі Софійка і
води Хлопчик приніс
подвір'я А підмела дівчинка

- Запиши складені речення.
- Поясни вживання великої літери.

5. Перепиши перше речення із тексту «На вулиці».

- Побудуй модель речення. Не забувай про маленькі слова.
- Відшукай слова, що «заховалися» у слові **дівчинка**.

6. Прочитай вірш Марійки Підгірянки «Помічники». Дай письмову відповідь на питання двома реченнями. У першому розкажи, яку роботу ти виконував разом з татом. У другому – яку разом з мамою.

Що Ніна має зробити

Рано-раненько мама йшла в поле на роботу. Ніна ще спала. Мама хотіла сказати доні, що вона має зробити за день. А будити малу жаль. І вона їй показала.

Прокинулась Ніна і все зрозуміла.

Побачила вона перед ліжком миску з водою й ганчірку. Це означало: помий підлогу.

Побачила насіпане на табуретці пшоно́ й лозі́нку. Це означало: погодуй курчат і ввечері зажени квочку в пові́тку.

Побачила били́нку помідора та бур'янину, вирвану з корінням.

Це означало: прополі помідори.

Так і взнала Ніна, що їй робити. А до роботи вона дівчинка впра́вна. Тож дуже зраділа мама увечері, як побачила: все пороблено.

Василь Сухомлинський

Пові́тка – сарай, хлів.

1. Чому мама не сказала доні, що їй треба зробити?
2. Як дівчинка здогадалася, що їй робити?
3. Чи сподобалась тобі Ніна? Чим?

Опрацюй самостійно!

Весела дівчинка

Чому я весела?

Бо мама хвалила:
я в хаті прибрала
і посуд помила.

Чому я весела?

Хвалив мене тато,
що вмію лічити,
що вмію читати.

Василь Марсюк

1. Чому дівчинка весела?
2. За що її хвалять батьки?
3. А тебе тато й мама теж хвалять? За що?

Складаємо речення за малюнками

1. Запиши каліграфічно.

Є є марнує годує Єва Євченко
Бджола мала, а й та працює.

2. Прочитай віршик Ігоря Січовика.

Все Єва вміє

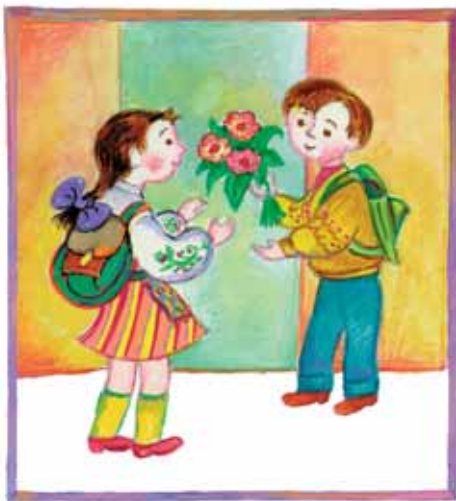
Єва – малює,	Страви готує,
Єва – співає,	брата годує,
Єва – танцює	підлогу миє, –
і вишиває.	все Єва вміє!

- Що вміє робити Єва? А що вмієш робити ти?
- До виділених слів добери слова-родичі.

3. Розглянь малюнки. Що роблять діти?

Дай їм імена і склади за малюнками речення.

Одне речення запиши.

4. Прочитай вірш «Весела дівчинка».

- Перепиши другий стовпчик.
- В яких словах звуків більше, ніж букв?

Заєць-сонько́

На верхів'ї сосни жив Зяблик, а під сосною – Зайча́тко. Зяблик, бувало, вже причепурить своє гніздечко, поснідає і дзьобика почистить, а сірий ще солодко спить. Прокинеться, розплющить очі і раптом згадає:

– Ой, проспав. Знову без капусти залишуся. Вдень бігти по неї якось бо́язко.

І до Зяблика:

– Як ти рано встаєш! Невже тобі солодкі сни не сняться?

Зяблик відповідає:

– Снятся й мені. Але я назавжди запам'ятав материнську пора́ду.

– Я теж хочу знати її, – каже Заєць.

Зяблик підлетів до його вуха і прощебетав:

– Щоб усього дово́лі мати, треба рано вставати.

І. Рісмане

1. Про кого розповідається у казці?
2. Хто із героїв казки був проворним, працюовитим, а хто ледачим?
3. Чи можна стверджувати, що виділене речення є найважливішим у казці? Чому?

Що таке текст?

1. Напиши за зразком. Поясни зміст прислів'я.

Сс са сі Хх хо ух хто
Хто на зорі встає, у того достаток є.

2. Прочитай.

Зайчик

Вискочив на галявину зайчик. Сів на задні лапки, прислухається. Багато ворогів у сірого.

- Скільки речень ти прочитав?
- Про що йдеться в кожному реченні?
- Чи зв'язані речення за змістом?

Зв'язані за змістом речення складають текст.

3. Запиши текст із вправи 2. Слова-дії підкресли двома рисками.

4. Прочитай речення.

Чому не можна брати зайченят у руки?

Почує зайчиха людський дух і побоїться підійти до малят. У лісі діти знайшли зайченят. Так вони можуть з голоду загинути. У руки брати зайченят не можна.

- Розташуй речення в такому порядку, як відбувалися дії.

5. Прочитай виразно вірш.

У веселому трамваї

У веселому трамваї
їдуть зайчики до гаю.

Про дівчаток і хлоп'яток
Пісеньки вони співають.

Петро Король

- Із скількох речень складається віршик?
- Чи зв'язані речення за змістом?
- Запиши перші два рядки.
- Підкресли слова, які не можна перенести.

Умій почекати

Жили собі брат і сестра – півник і курочка. Побіг півник у садок та й почав клювати зелену-презелену смородину, а курочка й каже йому:

– Не їж, півнику, зачекай, поки смородина дозріє.

Півник не послухався, клював та й клював і наклювався так, що насилу додому доплéнтався.

– Ох, – кричить півник, – горе мені! Болить, сестричко, болить!..

Напоїла курочка півника м'ятою, поклала гірчичники – і пройшло.

Видужав півник і пішов у поле: бігав, стрибав, розгарячився, упрів і побіг до струмка пити холодну воду; а курочка йому гукає:

– Не пий, півнику, зачекай, поки охолонеш!

Не послухався півник, напився холодної води, і одразу ж почала трясти його лихомánка; ледве додому курочка його довела. Побігла курочка до лікаря, прописав лікар півникові гірких ліків і довго пролéжав півник у ліжку.

Видужав півник до зими й бачить, що річка льодом покрилася: захотілося півникові на ковзанах покататися, а курочка й каже йому:

– Ох, почекай, півнику, нехай річка геть замерзне: ще лід дуже тоненький, втопишся.

Не послухав півник сестри: ковзнув по льоду, лід проломився, і півник – шубовсь у воду! Тільки того півника й бачили.

Костянтин Ушинський

Доплéнтався – ледве дійшов, доплівся.

Лихомánка – хворобливий стан, при якому кидає то в жар, то в холод; гарячка.

1. Що сталося з півником у садку і в полі? А на річці?
2. Як ти гадаєш, чому з півником весь час траплялося лихо?
3. Зроби висновок – яким був півник і якою курочка.
4. Чи не доводилося тобі зустрічати серед дітей таких неслухняних «півників»? Яку пораду ти б їм дав?
5. Поміркуй, чому казка отримала таку назву (заголовок)?

Заголовок тексту

1. Утвори із складів слова і запиши каліграфічно.

ка кур чка кво ча кур та
Ходить квочка коло кілочка.

2. Прочитай текст Євгена Чарушина.

Ходила квочка з курчатами у дворі. Раптом як лине дощик. Квочка мерщій на землю присіла. А всі курчата залізли до неї під крилечка і зарилися в її м'яке пір'ячко.

Мерщій – якомога швидше, скоріше, хутчій.

- Про що цей текст?
 - Який із заголовків найбільше відповідає змістові тексту?
- Квочка Курчата Як квочка курчат врятувала**

До тексту можна дібрати заголовок.

3. Прочитай вірш молдовської поетеси Агнеси Рошки.

Дбайливі пташки

Курка на ряденце сіє борошенце.
 Ластівка з криниці принесла водиці.
 Качечка лапата замітає хату.
 Качур тупоносий сміттячко виносить.
 Горобці не спали – хмизу назбирали.
 А маленьке каченятко до вогню несе горнятко.

- Яку роботу виконувала кожна пташка?
- Чому поетеса так назвала свій вірш?
- Прочитай слова. Запиши лише ті, якими можна схарактеризувати пташок із вірша: *працьовиті, дбайливі, сором'язливі, ледачі, роботящі.*

4. Перепиши перші три рядки вірша «Дбайливі пташки». Підкресли слова, що є назвами пташок.

Як тварини стали свійськими

Одного разу тварини прийшли до людини й попросили:

– Дай нам роботу.

– А що ви вмієте робити? – спитала людина.

Кінь відповів:

– Я вмію працювати в полі.

Корова сказала:

– Я даю молоко.

Вівця відповіла:

– Я даю вовну.

Собака сказав:

– Я вмію охороняти дім.

Курка засокотала:

– Ко-ко-ко. Я несу яєчка.

– Добре, я дам вам роботу, – сказала людина.

– А хто нас вранці будити буде? – спитали тварини.

Тут півень озвався:

– Я рано-вранці буду співати, будити всіх.

Ку-ку-ріку-у!

З тих пір ці тварини служать людині.

1. Що вміють робити свійські тварини?

2. Яких ще свійських тварин ти знаєш? Яку користь вони приносять людям?

3. Люди яких професій доглядають телят, свиней, коней, вівців?

4. Хто лікує тварин?

5. Інсценізуйте казку.

Опрацюй самостійно!

Корівко, корівко,
дай мені сиру,
дай мені масла –
я тебе, корівко,
ціле літо пасла.

1. Як треба доглядати корівку, щоб вона давала молоко?

Складаємо текст

1. Спиши за зразком. Загадку відгадай.

Оо ось он но на. Один годує,
друга напуває, третій добро стереже.

(Кінь, корова, собака)

2. Прочитай і поміркуй, які слова і з якого рядка «загубилися».

стриже	І мала, і кучерява, і тихенька і ласкава.
вівця	Песик її ... , бабця доїть і ... ,
стереже	має брата баранця, називається

Марійка Підгірянка

- Знайди у вірші слова з м'яким звуком [ц']. Вимов їх правильно.
- Який заголовок до цього віршика ти добереш?
- Запиши дібраний заголовок і перше речення.

3. Прочитай.

Чує кіт здобич. Жив у Степанка кіт Пухнастик. Тільки зашурхотить у кутку – Пухнастик вже тут як тут.

- Скільки тут речень?
- Розташуй їх в такому порядку, щоб утворився текст.
- Добери заголовок до складеного тексту.

4. Запиши спочатку дібраний тобою заголовок, а потім складений текст із вправи 3.

5. Прочитай виразно віршик про корівку на попередній сторінці. Яку назву ти б йому дав?

- Дай відповідь на питання до віршика.
- Вислов її двома-трьома реченнями. Запиши їх.

Коза і вівця

Зустрічає вівця козу з дітками та й каже:

– О, які гарні в тебе ягнята.

– Не ягнята, а козенята, – поправляє коза.

– А хіба не в усіх однаково діти називаються? – питає вівця.

– Авжеж ні. У тебе ягнята, в мене козенята, в гусочки – гусенята, в кішечки – кошенята, в Жучки – цуценята, в перепілки – перепеленята...

– О-о, я так не вімовлю. А в корови – коровенята?

– Ні-і, телята.

– А в кобили – кобиленята?

– Ні-і, лошата.

– От не збагну́ – як вони добирають, де хто. А для мене всі – ягнята.

Дмитро Чередниченко

**Не збагну́ – не розумію.
Добирають – розрізняють.**

1. Чого не знала вівця?
2. Розглянь малюнки. Назви тварин і їхніх діток. Чи нічого не наплутав художник?
3. Кого із дорослих тварин він забув намалювати?

Складаємо текст за малюнками

1. Спиши. Загадку відгадай.

Жж жж жа жабка жук жуток
Жовтенюкі клубочки ходять
біля мам-квочки.

- Яка літера не позначає звука?

2. Прочитай віршик, який написав для тебе Іван Кулик.

Теличка

Є у нас теличка
дуже ще маленька,
на голівці в неї
зірочка біленька.

- Розглянь малюнок. Опиши теличку.
 1. Яка вона на зріст?
 2. Що в неї на голівці?
 3. Чи подобається тобі теличка?

3. Запиши відповіді на питання до вправи 2.

- Ще раз перечитай записані речення. Чи утворюють вони текст? Яку назву ти до нього добереш?

4. Розглянь серію малюнків. Що зображено на кожному?

- Дай ім'я хлопчикові. А як ти назвеш кошеня?
- Склади за малюнками текст «Рибалки».

5. Запиши два речення, які ти склав за першим малюнком до вправи 4.

- Підкресли слова-предмети, які відповідають на питання **хто?**

ЛІТО, ЛЮБЕ ЛІТЕЧКО

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО ЗА РІК

Любе літечко

- Літо, любе літечко, дай мені суничок!
- Дам суничок в червні. Ти роси не бійся, в травах їх шукай.
- Літо, любе літечко, дай мені смородини, чорної й червоної, і малини дай.
- Дам тобі їх в липні. Прокидайся з сонечком – з кущиків зривай.
- Літо, любе літечко, дай мені бруснічки і ожіни дай.
- Дам тобі їх в серпні – тільки не лінуйся, в кошичок збирай.
- Літо, любе літечко, ягід барбарісу й журавліни дай.
- Ані барбарісу, ані журавліни я не можу дати. Це дари осінні. В осені й проси.

Борис Вовк

1. Що просять діти в кожного літнього місяця?
2. А чого б попросив ти?
3. Розподіліть ролі і прочитайте твір в особах.

Опрацюй самотійно!

На зеленому горбочку

На зеленому горбочку,
У вишневому садочку,
Притулилася хатинка,
Мов маленькая дитинка,
Стиха вийшла виглядати,
Чи не вийде її мати.
І до білої хатинки,
Немов мати до дитинки,
Вийшло сонце, засвітило
І хатинку звеселило.

Леся Українка

- Вивчи вірш напам'ять.
- Намалюй до нього свій малюнок.

Повторення вивченого за рік

1. Перепиши прислів'я.

Бджоли раді цвіту – люди літу.

- Назви голосні звуки в кожному слові. Якими літерами вони позначаються?

2. Відгадай загадку-акровірш Василя Довжика.

Біля гаю хатку маю,
День у день я вилітаю,
Жде на мене праця влітку,
Оглядаю кожну квітку.
Легко лину над лушком,
А частую всіх медком.

- Які звуки позначають букви **я** і **ю** у словах **я** і **оглядаю**?
- Назви м'які приголосні звуки у словах **день**, **праця**, **всіх**. Як вони позначаються на письмі?

3. Прочитай лічилку. Вивчи її напам'ять і запиши з пам'яті.

Джміль, оса та бджілка –
От і вся лічилка.

Анатолій Камінчук

- Скільки звуків позначає буквосполучення **дж**?
- Підкресли однією рисочкою букви, що позначають тверді приголосні звуки.
- Які слова не можна переносити із рядка в рядок?

4. Прочитай маленький віршик Наталі Забілої.

Тільки вранці
квіти всі
умиваються в росі.

- Спиши. В яких словах є м'який звук [ц']? Склади звукові схеми цих слів.

5. Прочитай вірш Лесі Українки «На зеленому горбочку».

- Запиши перші чотири рядки. Зроби звуко-буквений аналіз слова **маленькая**.

Леся Українка – видатна українська поетеса

Вишеньки

Поблискують черешеньки
В листі зелененькім,
Черешеньки ваблять очі
Діточкам маленьким.
Дівчаточко й хлопчаточко
Під деревцем скачуть,
Простягають рученята
Та мало не плачуть:
Раді б вишню з'їсти,
Та високо лізти,

Ой, раді б зірвати,
Та годі дістати!
«Ой вишеньки-черешеньки,
Червонії, спілі,
Чого ж бо ви так високо
Виросли на гіллі!»
«Ой того ми так високо
Виросли на гіллі, –
Якби зросли низесенько,
Чи то ж би доспіли?»

Ваблять – прина́джують, прива́блюють, маня́ть.

1. Як пестливо поетеса називає хлопчика і дівчинку?
2. Чому вони ледве не плачуть?
3. З яким питанням звертаються до деревця?
4. Що дітям відповіло дерево?

Повторення вивченого за рік

1. Відгадай загадку.

В небі ластівка летить.
З вітром листя шелестить.
Воду п'є лелека.
Сонце палить. Спека.
Половіє жито.
Яка пора? _____ .

Ігор Січовик

Половіє – достигає, стає жовтим.

- Які ознаки пори року допомогли тобі відгадати загадку?
- Назви слова-дії. З якими словами-предметами вони зв'язані?

2. Запиши загадку із вправи 1. Поясни правопис виділених слів.

3. Прочитай вірш Михайла Стельмаха.

Дощик теплий, дощик синій
цілий день співав в долині,
і під цей весняний спів
у долині луг зацвів.
В лузі повно квіточок
і маленьких діточок.

- Випиши слова-ознаки.
- Які з них протилежні за значенням до слів **холодний**, **осінній** та **великих**?

4. Барвінок і Ромашка знайшли у вірші Михайла Стельмаха слова-родичі. Знайди і ти. Запиши.

5. Чи є в тебе улюблена квітка? Розкажи про неї.

1. Де вона росте.
 2. Які в неї квітки (за кольором, за формою).
 3. Чому вона тобі подобається.
- Свою розповідь запиши.

Чому кіт умивається тільки після обіду?

(Казка)

Зловив якимось кіт необережного горобця та й збирається його з'їсти. А горобець і каже:

- Вихований кіт ніколи не обідатиме невмиваний.
- Твоя правда, – погодився кіт.

Кинув він горобця, і почав умиватися. А горобець тим часом утік, сів на високій гілці та й глузує з дурного кота.

Обурився кіт:

- Наступного разу, – каже, я спочатку пообідаю, а вже потім вмиватимусь!

От з того часу коти вмиваються завжди після обіду.

1. Хто виявився розумнішим – горобець чи кіт?
2. Кого із героїв прочитаних казок нагадає тобі кіт?
3. Яку пораду ти міг би дати коту і вовкові?

Опрацюй самостійно!

Котик

Котик мився язичком.

Я прийшов із рушником.

«Ось, – кажу, – тобі приніс:

Витри вушка, витри ніс!»

На рушник не глянув котик –

Витер лапкою свій ротик.

Михайло Стельмах

1. А чим витирається твій котик – рушником чи лапкою?

Повторення вивченого за рік

1. Перепиши каліграфічно.

Ії лі ві рі із мудрість терпіння
І сила перед розумом нхкне.

- Чи може це прислів'я слугувати висновком до казки?

2. Прочитай скоромовку спочатку повільно, а потім швидко, але виразно. Вивчи її напам'ять і запиши з пам'яті.

Для мишки немає звіра
страшнішого від кішки.

- Назви двоскладові слова. На які питання вони відповідають? Що означають?

3. Прочитай веселий віршик молдовського поета Ніколає Дабіжі «Кішка і Мишка».

– Мишко люба, постривай,
розповім щось, не втікай...
– Не спинюся, не благай.
– Чом біжиш, як від біди?
– Щоб про це спитала ти...

- Назви слова-дії.
- До слів **зачекай**, **розкажү**, **не проси** добери з вірша слова, близькі за значенням.

4. Прочитай слова. Назви наголошені склади.

Горобчик

великий, маленький, сіренький, біленький,
неповороткий, жвавий.

- Які із слів допоможуть тобі описати горобчика.
- Склади і запиши речення про горобчика.
- Слова **сіренький** і **біленький** поділи для переносу.

5. Перепиши два останні рядки вірша «Котик». Над кожним словом постав знак наголосу.

- Яким словам відповідає звукова модель

■	●
■	●

 ?

Їжакова райдуга

Вийшов з лісу їжак – лугом-полем побродити.

А тут раптом дощ припустив. Наче з відра линув. Не дощ, а дощисько. Справжня тобі злива. Припустив – не перестає.

Їжакові нікуди дітись. Згорнувся клубочком, принишк. Треба якимось перебути, перечекати.

Та раптовий дощ як з'явився – так і скінчився. Сонце в небі заграло.

Ще яскравіше стало. А на їжакових голках дощинки так і лишилися, мов приросли.

А в тих краплях-дощинках райдуга спалахнула. Всіма ко-льорами грає, піниться.

Всіма барвами переливається.

Іде їжак – райдугу несе.

І рознесли чутку сороки:

– Їжак райдугу спіймав! Їжак райдугу вполював!

З-під куща вискочив заєць:

– І справді...

Вибігла лисиця з нори:

– Ой лишенько...

Глянула білка з дупла:

– Так-так...

А їжак і вухом не веде. Мовби і не чує, що звірі з його райдуги дивуються.

Микола Сингаївський

1. Чи можна веселку спійма-ти? А де її можна побачити?
2. Скільки кольорів вона має?
3. Чи доводилося тобі коли-небудь бачити, як у краплях-дощинках райдуга всіма барвами переливається?

ДОДАТОК

1. До теми «Здрастуй, школо»

Ось і школа, ось і клас,
Він давно чекає нас,
І прийшли ми всі сюди,
Щоб учитись і рости.

Платон Воронько

2. До теми «Моя Молдова»

...Ти мені з дитинства вірно світиш,
Даєш ліси, врожайні ниви, слово...
Усім, що добре є на білім світі,
Я завжди назову тебе, Молдово.

Павел Боцу

3. До теми «Україна — наша прабатьківщина»

Я — дитина українська

Я — дитина українська,
Вкраїнського роду,
Українці — то є назва
Славного народу.
Україна — то край славний

Аж по Чорне море,
Україна — то лан пишний
І степи, і гори.
І як мені України
Щиро не кохати?

Юрій Шкрумеляк

4. До теми «Літні розваги»

Гойдарики

На старій березі тато прилаштував гойдалку.
— Я перша буду гойдатися! — схопилася за вервечки Тетянка.
— Ні, я! — заперечив Тарасик.
— Оце так! — спохмурнів тато. — Хіба я для того робив гойдалку, щоб ви сварилися? А разом ви не можете?

І підсадив на гойдалку Тетянку і Тарасика.

Як розгойдалися — аж до неба. І хата, і вишеньки з ними гойдаються.

— Гойда, гойда, гойдарики! — придумала Тетянка пісеньку.

Песик Жучок під березу прибиг: «Гав, гав!» — Бач, теж на гойдалку проситься. Взяли і його. «Няв!» — А як же я, мовляв? Це кіт Рудько стрибнув прямо на березу з даху. І Рудька взяли. Тато щось майструє у дворі й задоволено на гойдалку поглядає. А мама проказує:

— Та не впадять же, не забийтеся!

Таки впали. Але боляче не було. Тільки Рудько занявчав, бо йому хвостика придушили.

Василь Чухліб

5. До теми «Ми ввічливі»

Добрі слова

“Доброго ранку!” –
Мовлю за звичаєм.
Доброго ранку
Кожному зичу я.
“Доброго дня вам!” –
Людям бажаю.

“Вечором добрим”
Стрічних вітаю.
І посміхаються
У відповідь люди, –
Добрі слова ж бо
Для кожного любі.

Сідайте, будь ласка

«Гур-гур-гур!» – весело гуркотів автобус.

Сергійко сидів у м'якому кріслі і пильно розглядав малюнки в новенькій «Азбucci».

«До школи! До школи!» – виспівував мотор. Аж ось і зупинка. Двері розчинилися, й до салону зайшла тітонька.

– Сідайте, будь ласка, – підхопився Сергійко.

– Велике тобі спасибі, – сказала тітонька й опустила на звільнене місце.

На сусідній вулиці автобус знов зупинився. Зайшла старенька бабуся. В одній руці – білий вузлик, у другій – палиця.

– Сідайте, бабуню, – підвелася тітонька.

– Дякую, – сказала бабуся й, полегшено зітхнувши, сіла.

А Сергійкові стало так приємно, ніби це він поступився бабусі місцем.

Тим часом автобус поїхав далі.

Сергійко мав уже виходити, як до салону, міцно тримаючись за мамину руку, увійшла зовсім маленька дівчинка.

– Ходи сюди та сідай, моє ластів'ятко, – сказала бабуся.

А дівчинка ще й говорити не вміє. Блимає оченятами й мовчки всміхається.

– Спасибі Вам, бабусю! – сказала за дівчинку її мама.

Сергійкові здалося, що це і йому подякували.

Вийшов він з автобуса. Помахав усім пасажиром рукою. А автобус: «Гур-гур-гур! На все тобі краще, Сергійку!»

Василь Струтинський

Салон – внутрішня частина автобуса, тролейбуса, призначена для пасажирів.

Блімає – дивиться, поглядає.

6. До теми «Школа. Шкільне приладдя»

Шкільна дошка

Хоч дошка чорна, та вона

Багато слів хороших зна:

Весна,

Робота,

Школа,

Клас...

Яка розумна дошка в нас.

Марія Якубова

Загадки

У носатого Івана
Одежина дерев'яна.
Він у чистім полі ходить

І по ньому носом водить.
Не стрижений, не чесаний –
Гострим ножем затесаний.

Тамара Коломієць

Є дверцята у пеналі
Дивовижні, небувалі:
Як відчиняться вони,
То з самої глибини
Вибігають молодці –

Кольорові олівці,
Починають пустувати,
На папері малювати:
Синій – жабку, жовтий – курку,
А зелений – кицьку Мурку...

Тамара Коломієць

7. До теми «Курочка ряба»

Курочка ряба

(Українська народна казка)

Був собі дід та баба, і була в них курочка ряба. Та знесла вона яечко: не просте, а золоте. Дід бив – не розбив, баба била – не розбила. Положили в черепочку, поставили у куточку. Мишка бігла, хвостиком зачепила – і розбила.

Дід плаче, баба плаче, а курочка кудкудаче.

8. До теми «Одяг і взуття»

Мала українка

Ой, вдягнуся у неділю
У вишивану сорочку,
У червону спідничину
І в корали на шнурочку.

Заплету я свої коси
І візьму віночок з рути,

Ще васильком завітчаюсь,
Чи від мене кращій бути?

А на нозі чоботята
Червоненькі, сап'янові!
Я маленька українка –
Будьте всі мені здорові!

Юра Шкрумеляк

9. До теми «Транспорт. Правила вуличного руху»

Світлофор

Що це стоїть на вулиці,
високе і триоке?
Червоно, жовто, зелено
моргає на всі боки?
Це – світлофор,
наш добрий друг,
він про безпеку дбає:
то гляне зірко навкруги –
і пустить чи спиняє.

Загадка

Підморгне зеленим оком – ми йдемо,
підморгне червоним оком – стоїмо.

10. До теми «Осінь у лісі»

Я ходив сьогодні в ліс

Я ходив сьогодні в ліс,	Є у ньому сироїжка,
Я грибів для вас приніс.	І опеньок-тонконіжка,
Повний кошик із верхом,	І лисичка невеличка,
Ще й накритий лопухом.	І товстий боровичок...

Тамара Коломієць

Прилетіла зозуленька

(Українська народна пісенька)

Прилетіла зозуленька
З темного лісочка,
Сіла, сіла – закувала:
– Ку-ку! Ку-ку! Ку-ку!

11. До теми «Осінь у парку»

Відгадай!

Жовте листячко летить,
Під ногами шелестить.
Сонце вже не припікає...
Коли, діти, це буває?

Платон Воронько

Осінь

Небеса прозорі,	А над полем нитка
Мов глибінь ріки:	Дзвонить, як струна.
Падають, як зорі,	Зажурилась квітка –
З явора листки.	Чує сніг вона.

Дмитро Павличко

Летів горобчик

(Українська народна пісенька)

Летів горобчик:
– Жив-жив-жив!
А де мені спати?
– На печі.
– А що ж мені їсти?
– Калачі.
– Гам!

12. До теми «Казка „Ріпка”»

Ріпка

Був собі дід Андрушка, а в нього – баба Марушка, а в баби – дочка Мінка, а в дочки – собачка Хвінка, а в собачки – товаришка, кицька Варварка, а в киці – вихованка, миша Сіроманка.

Раз весною взяв дід мотику, скопав у городі грядку велику, зробив пальцем дірку та й посадив ріпку.

Працював дід не марно: зійшла ріпка гарно. Щодень ішов дід у город, набравши води повен рот, свою ріпку поливав, їй до життя охоти додавав.

Росла ріпка, росла. Зразу була така, як кулак, потім – як два, а наприкінці стала така, як дідова голова.

Тішиться дід, аж не знає, де стати. «Час, – каже, – нашу ріпку рвати». Пішов дід на город – гуп-гуп! Узяв ріпку за зелений чуб: тягне руками, уперся ногами, мучився увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе дід бабу Марушку: «Ходи, бабусю, не лежи, мені ріпку вирвати поможи!»

Пішли вони на город – гуп-гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда – за плече. Тягнуть, аж піт тече. Промучились увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе баба дочку Мінку: «Ходи, доню, не лежи, нам ріпку вирвати поможи!»

Пішли вони на город – гуп-гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда – за сорочку, дочка бабу за торочку. Тягнуть руками, упираються ногами. Промучились увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе дочка собачку Хвінку: «Ходи, Хвіночко, не лежи, нам ріпку вирвати поможи!»

Пішли вони на город – гуп-гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда – за сорочку, дочка бабу за торочку, собачка дочку – за спідничку. Тягнуть руками, упираються ногами. Промучились увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе собачка кицю Варварку: «Ходи, Варварочко, не лежи, нам ріпку вирвати поможи!»

Пішли вони на город – гуп-гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда – за сорочку, дочка бабу – за торочку, собачка дочку – за спідничку, киця собачку – за хвостик. Тягнуть руками, упираються ногами. Промучились увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе киця мишку Сіроманку: «Ходи, Сірочко, не лежи, нам ріпку вирвати поможи!»

Пішли вони на город – гуп-гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда – за сорочку, дочка бабу – за торочку, собачка дочку – за спідничку, киця собачку – за хвостик, мишка кицю – за лапку.

Як потягли – то й покотилися.

Упала ріпка на діда Андрушку, дід – на бабу Марушку, баба – на донечку Мінку, донечка – на собачку Хвінку, собачка – на кицю Варварку, а мишка – шусть у шпарку!

Іван Франко

13. До теми «Наша господа»

Два півники

(Українська народна пісня)

Два півники, два півники
Горох молотили,
Дві курочки-чубарочки
До млина носили.
Цап меле, цап меле,
Коза насипає,
А маленьке козенятко
На скрипочку грає.

Качка

(Українська народна пісня)

Качка йде,
Каченят веде
На попасочку,
На порясочку.
На холодну водицю,
На зелену травицю.

14. До теми «Осінь в саду. Фрукти»

Суніці

Ходила синиця
У синій спідниці,
Збирала у кошик
Достиглі суніці.

А синичатко,
Жовтенький животик,
Збирало суніці
Не в кошик, а в ротик.

Анатолій Камінчук

15. До теми «На городі восени. Овочі»

Лічилка

На городі бараболя,
Кабаки,
Буряки,
Редька, морква, огірки,
Пастернак, повний мак.
А ми кошичка візьмем
Та повненький наберем.
Хто піде,
Той візьме.

Огірочки

Дуже хитрі огірочки –
Поховались під листочки.
Огірочки ми збираєм,
Під листочки заглядаєм.
Он малесенька Даринка
Назбирала вже корзинку.
Петро Мостовий

Загадки

1. Я росла в темній темниці,
Як зросла – взяли в світлиці.
З мене шкуру всі деруть,
Мене варять, мене труть.
Пироги з мене печуть.
Відгадайте, хто ж я є,
Чи ви знаєте мене?
(Картопля)
2. Я кругленька, червоненька,
З хвостиком тоненьким.
На городі мене рвуть
І до столу подають.
(Морква)
3. Без вікон, без дверей, повна хата людей.
(Гарбуз)
4. Сидить Марушка в семи кожухах,
Хто її роздягає, той сльози проливає.
(Цибуля)
5. – Бабцю, дайте їсти,
Ну що-небудь згризти.
– Ой, зайці-малята,
Всю одержу – нате:
пальта, кожущини,
сорочки, кофтини...
– Щедра ви, бабусю!
– Так. А як я звуся?
(Капуста)

ЗМІСТ

БУКВАР	3
ЧИТАННЯ. МОВА Й МОВЛЕННЯ	96

ЗИМОНЬКО, СНІГУРОНЬКО! ЗВУКИ І БУКВИ. СКЛАД. НАГОЛОС

Загадка Діда Мороза	97
Здрастуй, Зимо! (За Юрієм Старостенком)	98
Суперечка. (Петро Ребро)	98
Звуки і букви. Голосні звуки	99
Казка про Січень	100
Загадка Діда Мороза	100
Склад. Перенос слів із рядка в рядок	101
Сніг іде. (За Любов'ю Воронковою)	102
Сніжинки. (Григорій Чупринка)	102
Наголос. Наголошені і ненаголошені голосні звуки	103
Зимонька. (Марія Познанська)	104
Загадка Діда Мороза	104
Ненаголошені голосні звуки [е], [и]. Позначення їх на письмі	105
Пернаті гості. (За Олександром Копиленком)	106
Правопис ненаголошених голосних [е], [и]	107
Годівниця. (Володимир Лучук)	108
Щиглі	108
Приголосні звуки. Позначення їх буквами	109
Не може. (Микола Герасименко)	110
Білі мухи. (Максим Рильський)	110
Дзвінки і глухі приголосні звуки	111
Зимою. (Михайло Стельмах)	112
Хліб. (Варвара Гринько)	112
Тверді і м'які приголосні звуки	113
Сніжинки. (Микола Вороний)	114
Зимові місяці. (Василь Діденко)	114
Як переносити слова з м'яким знаком (ь)?	115
Протоптали стежку. (За Василем Сухомлинським)	116
Як переносити слова з буквсполученнями ьо, йо?	117
Сонце, Вітер і Мороз. (Казка)	118
Подовжені м'які приголосні звуки	119
Пригріває сонечко. (За Олександром Копиленком)	120
Уночі у білім танці... (Григоріє Вієру)	120
Апостроф. Перенос слів з апострофом	121

ЗАГЛЯДАЄ В ШИБКУ КАЗКА СЛОВО. РЕЧЕННЯ

Задзвонив синенький дзвоник. (Тамара Коломієць)	122
Слово. Речення	123
Лисиця і глечик. (Українська народна казка)	124
Відгадай загадку!	124
З якою інтонацією треба читати речення?	125
Лисиця та їжак. (Українська народна казка)	126
Як позначати на письмі початок і кінець речення?	127
Кіт і пес. (Українська народна казка)	128
Друзьки. (Платон Воронько)	128
Крапка в кінці речення	129
Без труда нема плода. (Казка)	130
Знак питання в кінці речення	131
Котик і півник. (Українська народна казка)	132
Знак оклику в кінці речення	133

ЛЮБЛЮ, ЯК СОНЦЕ, БАТЬКІВЩИНУ! СЛОВО

Що таке Батьківщина? (Анатолій Костецький)	134
Слово	135
Батьківщина. (Петро Бондарчук)	136
Облітав журавель. (Платон Воронько)	136
Слова – назви предметів	137
Моя Молдова	138
Велика буква у назвах країн, міст, сіл, річок	139
Моя Україна. (Катерина Чумарна)	140
Київ	140
Велика буква в іменах, прізвищах людей, кличках тварин	141
Твоя земля. (Лідія Компанієць)	142
Батьківщину славу маю. (Григорі Вієру)	142
Слова-предмети (закріплення)	143

ДО МОГО ВІКНА ПІДІЙШЛА ВЕСНА СЛОВО

Все прокидається поволі. (Анатолій Костецький)	144
Весна. (Павло Грабовський)	144
Слова-ознаки	145
Здрастуй, весно! (Олександр Копиленко)	146
Навесні. (Іван Франко)	146
Описуємо предмети за їх ознаками	147
Веснянка. (Олександр Олесь)	148
Бджілка весело літає. (Анатолій Камінчук)	148
Слова-дії	149
Тече вода з-під явора... (Тарас Шевченко)	150
Слова-дії	151

Найласкавіші руки. (Василь Сухомлинський)	152
Слова, протилежні за значенням	153
Неня. (Андрій М'ястківський)	154
Ще в колисці немовля... (Варвара Гринько)	154
Слова, близькі за значенням	155
Весна прийшла... (Олександр Копиленко)	156
Слова-родичі. Що це за слова?	157
Христос воскрес! (Катерина Перелісна)	158
Писанки. (Віктор Терен)	158
Слово (закріплення)	159

ЗОВСІМ ЛЕДАРИВ НЕМА! РЕЧЕННЯ. ТЕКСТ

Десять робітників. (Михайло Коцюбинський)	160
Поширюємо речення словами із довідки	161
На вулиці. (Олег Буцень)	162
Помічники. (Марійка Підгірянка)	162
Складаємо речення із розсипаних слів	163
Що Ніна має зробити. (Василь Сухомлинський)	164
Весела дівчинка. (Василь Марсюк)	164
Складаємо речення за малюнками	165
Заєць-сонько (І. Рісмане)	166
Що таке текст?	167
Умій почекати. (Костянтин Ушинський)	168
Заголовок тексту	169
Як тварини стали свійськими	170
Корівко, корівко...	170
Складаємо текст	171
Коза і вівця. (Дмитро Чередниченко)	172
Складаємо текст за малюнками	173

ЛІТО, ЛЮБЕ ЛІТЕЧКО ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО ЗА РІК

Любе літечко. (Борис Вовк)	174
На зеленому горбочку. (Леся Українка)	174
Повторення вивченого за рік	175
Вишеньки. (Леся Українка)	176
Повторення вивченого за рік	177
Чому кіт умивається тільки після обіду? (Казка)	178
Котик. (Михайло Стельмах)	178
Повторення вивченого за рік	179
Їжакова райдуга. (Микола Сингаївський)	180

Додаток	181
---------	-----

Acest manual este proprietatea
Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova.

Școala _____				
Manualul nr. _____				
Anul de folosire	Numele de familie și prenumele elevului	Anul școlar	Aspectul manualului	
			la primire	la restituire
1				
2				
3				
4				
5				

Dirigintele verifică dacă numele elevului este scris corect.

Elevul nu trebuie să facă niciun fel de însemnări în manual.

Aspectul manualului (la primire și la restituire) se va aprecia folosind termenii: *nou, bun, satisfăcător, nesatisfăcător*.

Imprimare la Tipografia „BALACRON” SRL,
str. Calea Ieşilor, 10; MD-2069
Chişinău, Republica Moldova
Comanda nr. 769